

Gmina Miasto Włocławek

DIAGNOZA
służąca wyznaczeniu
obszaru zdegradowanego
i obszaru rewitalizacji
Włocławka

PROJEKT

Styczeń 2017
Włocławek

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej,
w ramach Programu Europejskiego Pomoc Techniczna 2014-2020

Unia Europejska
Fundusz Spójności

Niniejsza diagnoza została sporządzona zgodnie z przepisami ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, w szczególności z art. 4 ust 1, art. 8 ust 1, art. 9 oraz art. 10. Ustawy (Dz. U. RP z dnia 3 listopada 2015, poz. 1777).

Diagnoza – zgodnie z art. 11 ust 2. ustawy – potwierdza spełnienie przez obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji ustawowych przesłanek ich wyznaczenia.

Opracowanie:
PZR Consulting Sp. z o.o.
autorzy:
Wojciech Kłosowski
Marta Kokorzycka
Paweł Kołacz
Piotr Wielgus
przy udziale pracowników
Wydziału Rozwoju Miasta
Urzędu Miasta Włocławek

1.	Wprowadzenie	3
1.1.	Objaśnienia metodyczne.....	6
1.1.1.	Cel diagnozy	6
1.1.2.	Struktura diagnozy	6
1.1.3.	Przyjęta metodyka diagnozy.....	7
1.1.4.	Grupa porównawcza miast jako tło odniesienia	11
1.2.	Definicje podstawowych pojęć	12
2.	Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych	14
2.1.	Liczba mieszkańców.....	14
2.2.	Zjawisko ubóstwa	15
2.3.	Zjawisko bezrobocia	20
2.4.	Zjawisko przestępczości	26
2.5.	Zjawisko niskiego poziomu edukacji	31
2.6.	Problem niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym.....	37
2.7.	Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych – podsumowanie.....	40
3.	Występowanie negatywnych zjawisk innych, niż społeczne.....	43
3.1.	Negatywne zjawiska gospodarcze	43
3.1.1.	Przedsiębiorczość: Włocławek na tle grupy porównawczej.....	43
3.1.2.	Stopień przedsiębiorczości	44
3.2.	Negatywne zjawiska środowiskowe	50
3.2.1.	Hałas drogowy.....	50
3.2.2.	Hałas kolejowy	51
3.2.3.	Hałas przemysłowy	52
3.3.	Negatywne zjawiska techniczne i przestrzenno-funkcjonalne	53
3.3.1.	Zły stan zabudowy.....	53
3.3.2.	Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną.	57
3.3.3.	Niska jakość terenów publicznych i deficyt miejsc rekreacji i integracji społecznej.....	59
4.	Wyznaczenie obszarów zdegradowanego i rewitalizacji.....	63
4.1.	Wyznaczenie obszaru zdegradowanego.....	63
4.1.1.	Analiza przestrzennego rozkładu zjawisk kryzysowych	63
4.2.	Wyznaczanie granic obszaru rewitalizacji	64
	Spis rysunków	69
	Spis tabel	70
	Spis wykresów.....	70

1. Wprowadzenie

Włocławek jest jednym z 65 miast – powiatów grodzkich w Polsce oraz jednym z 4 miast powiatowych w województwie kujawsko-pomorskim, obok Bydgoszczy, Torunia i Grudziądza. To trzecie co do wielkości miasto województwa kujawsko-pomorskiego, ulokowane nad Wisłą na powierzchni 8 433 ha, w południowo-wschodniej jego części. Miasto sąsiaduje z gminami: Włocławek (gm. wiejska), Brześć Kujawski, Lubanie, Bobrowniki, Fabianki, oraz Dobrzyń nad Wisłą. Pod względem geograficznym leży w Kotlinie Płockiej.

Włocławek, o zachowanym średniowiecznym układzie lokacyjnym, posiada znaczne walory zabytkowe, kulturalne i krajobrazowe. Szczególnym dla miasta jest niezmienny od połowy XIV w. układ ulic wyznaczony linią brzegu Wisły (od północy), linią ulic Szpichlerną i Rybacką (od wschodu), linią ulic Tumską i Łęską (od południa) i rzeką Zgłowiączką (od zachodu). Czytelny jest także ukształtowany wówczas układ ulic w czworobocznym rynku (obecnie Stary Rynek), którego południowa część przeznaczona była na plac targowy.

Rozwój przestrzenny Włocławka nierozzerwalnie związany był ze środowiskiem naturalnym i ukształtowaniem terenu. Najważniejsze czynniki naturalne, które przyczyniły się do powstania i rozwoju osadnictwa to rzeki: Wisła i Zgłowiączka, ukształtowanie doliny Wisły z niskim lewym brzegiem i wysoką skarpą Szpetala Dolnego oraz bliskość lasów.

Ważnym czynnikiem rozwojowym dla miasta jest był napływ ludności pochodzenia żydowskiego, niemieckiego i rosyjskiego (na przełomie wieków XIX/XX), zajmującej się handlem i rzemiosłem oraz inicjującej budowę nowych fabryk.

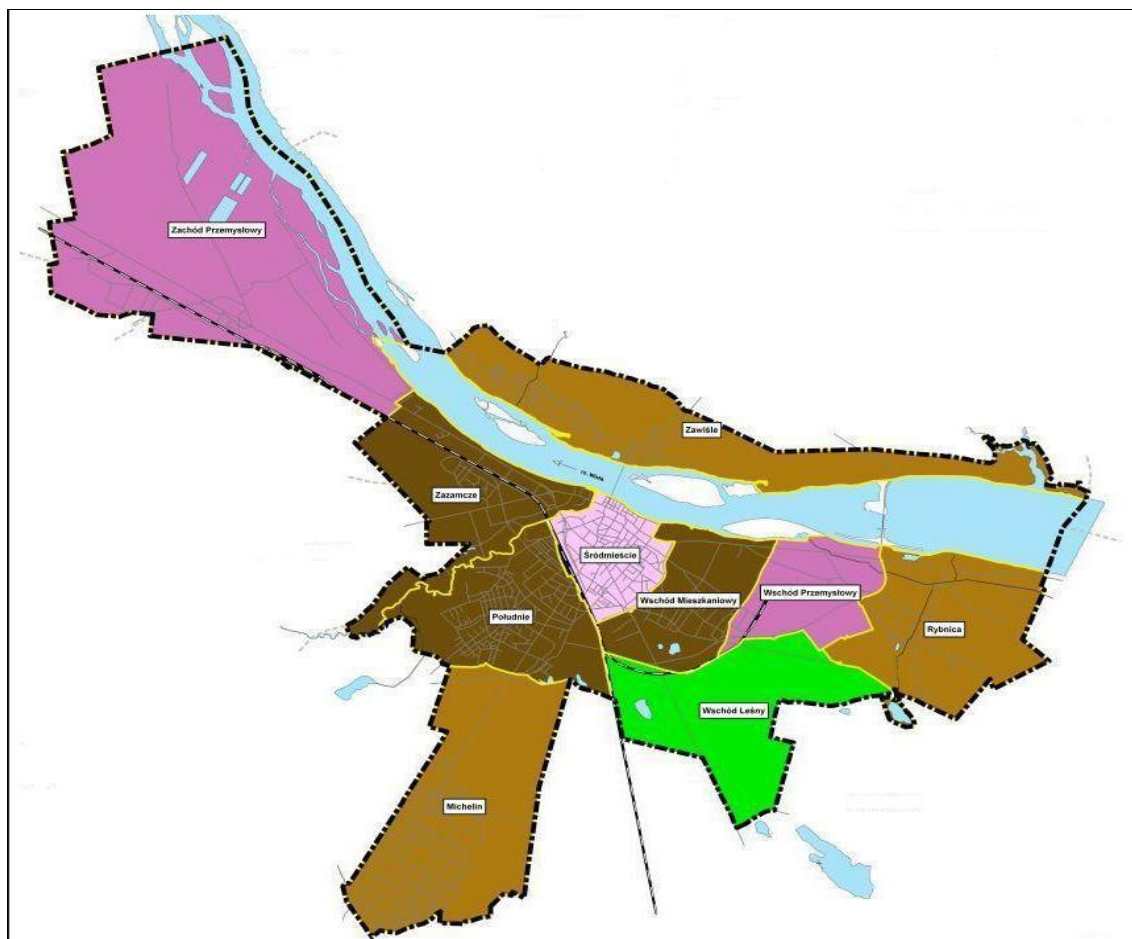
Zarówno w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego, jak i w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Włocławek określany jest jako subregionalny ośrodek rozwoju, ośrodek o wysokiej aktywności społecznej i gospodarczej z wiodącym udziałem sfery ponadlokalnych usług publicznych. Włocławek obsługuje mieszkańców południowo-wschodniej części województwa oraz wspiera swoimi funkcjami głównie miasta województwa, czyli Bydgoszcz i Toruń.

W Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 przyjętej uchwałą Rady Ministrów w grudniu 2011r. Włocławek ujęty został jako ośrodek regionalny. Za ośrodek regionalny uznano miasta pełniące ważne role administracyjne, gospodarcze i społeczne, koncentrujące niektóre funkcje metropolitalne o skali oddziaływania znaczenie mniejszej (przeważnie regionalnej) niż ośrodki metropolitalne.

Jednostki Strukturalne Włocławka.

Zgodnie ze Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego w mieście Włocławek utrwała się dominacja części lewobrzeżnej, a w części prawobrzeżnej rozwija się głównie mieszkalnictwo. Uwzględniając uwarunkowania gospodarczo-ekonomiczne przyjmuje się podział miasta na Jednostki Strukturalne:

Rysunek 1. Jednostki strukturalne Włocławka

Źródło: Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego 2007r.

Śródmieście

Śródmieście, będące najstarszą częścią miasta o wysokich walorach historycznych i kulturowych, atrakcyjnie położone nad Wisłą z dostępem do publicznych terenów zielonych (np. Park im. Henryka Sienkiewicza, Park im. Władysława Łokietka), stanowi centrum miasta. Charakteryzuje się zabudową mieszkaniową jednorodziną. Jest to obszar skoncentrowanych usług ponadlokalnych, jak: administracja , banki, handel, oświata, kultura, służba zdrowia. Śródmieście stanowi główny węzeł komunikacyjny – PKP, PKS, MPK.

Zazamcze

Zazamcze charakteryzuje się zabudową mieszkaniową wielorodzinną z niewielkimi uzupełnianymi zabudowy jednorodzinnej. Przebiega tędy droga krajowa nr 91 i linia kolejowa z Kutna do Piły (dworzec kolejowy Włocławek Zazamcze). Jednostka posiada pełny dostęp do usług podstawowych oświaty, zdrowia, handlu i gastronomii. Bezpośrednie sąsiedztwo lasów od strony zachodniej zapewnia możliwość dla rekreacji, co czyni Jednostkę atrakcyjną dla mieszkańców. Niewielką część Zazamcza zajmują także tereny przemysłowe, skoncentrowane w jego zachodniej części. Zazamcze posiada pełne uzbrojenie techniczne. Jednostka jest dobrze skomunikowana z pozostałą częścią miasta.

Południe

Południe charakteryzuje się zabudową mieszkaniową wielorodzinną z niewielkimi uzupełnieniami zabudowy jednorodzinnej szeregowej i wolnostojącej. Jednostka posiada pełny dostęp do usług

podstawowych oświaty, zdrowia, handlu i gastronomii. Południe jest dobrze skomunikowane z pozostałą częścią miasta.

Wschód Mieszkaniowy

Wschód Mieszkaniowy charakteryzuje się zabudową mieszkaniową wielorodzinną z uzupełnieniami zabudowy jednorodzinnej. Niewielką część Jednostki zajmują także tereny przemysłowe, skoncentrowane w jej północnej części. Posiada pełny dostęp do usług podstawowych oświaty, zdrowia, handlu, gastronomii i administracji. W południowej części Wschodu Mieszkaniowego znajdują się obiekty sportowe Ośrodek Sportu i Rekreacji (Hala Mistrzów, hala widowiskowo-sportowa, stadion piłkarsko-lekkoatletyczny, kryta pływalnia „Delfin”), duże sklepy, hurtownie, centra handlowe, hipermarkety, a także cmentarz komunalny. Wschód Mieszkaniowy jest dobrze skomunikowany z pozostałą częścią miasta.

Zawiśle

Jednostka charakteryzuje się zabudową mieszkaniową jednorodziną wolnostojącą, rezydencjonalną z usługami podstawowymi nieuciążliwymi w zakresie handlu, gastronomii, sportu, oświaty i służby zdrowia. Prawa część Jednostki, położona pomiędzy Wisłą a ulicą Dobrzyńską, usytuowana jest na wysokiej skarpie (do 150 m). Mieści się tam również rezerwat przyrody „Kulin”. Osiedle jest dość dobrze skomunikowane z pozostałą częścią miasta. Funkcjonują dwie przeprawy mostowe(jedna z nich to droga krajowa Nr 67).

Michelin

Michelin charakteryzuje się zabudową mieszkaniową jednorodziną wolnostojącą , z niewielkimi uzupełnieniami zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnnej, z usługami podstawowymi nieuciążliwymi w zakresie handlu, gastronomii, sportu, oświaty służby zdrowia. Otoczone lasami, znacznie zadrzewienie działek budowlanych, tereny zielone wewnątrz Jednostki, czynią ją jedną z atrakcyjniejszych okolic mieszkaniowych. Powiązanie komunikacyjne z centrum miasta istnieje tylko w oparciu o jedną ulicę – Al. Jana Pawła II.

Rybnica

Rybnica charakteryzuje się rozproszoną zabudową mieszkaniową jednorodziną wolnostojącą i zagrodową. Baza usług podstawowych jest bardzo uboga, niezabezpieczająca potrzeb mieszkańców. Wschodnią część Jednostki zajmują tereny przemysłowe. Znaczna część obszaru znajduje się w obszarze stanowiącym teren zalewowy – potencjalnego zagrożenia powodziowego przy normalnym piętrzeniu wody Zbiornika Włocławskiego.

Zachód Przemysłowy

Zachód charakteryzuje się zabudową przemysłową, gdzie zlokalizowany jest m.in. Anwil S.A. Część obszaru Zachodu Przemysłowego, to lasy oraz gleby klas III i IV (chronione) i klas V,VI. Niewielka część jednostki, to także rozproszona, luźna zabudowa mieszkaniowa przy terenach rolnych o charakterze zabudowy zagrodowej z niskim poziomem obsługi w zakresie usług. Powiązanie komunikacyjne z centrum miasta istnieje w oparciu o drogę krajową nr 91.

Wschód Przemysłowy

Wschód Przemysłowy charakteryzuje się zabudową przemysłową, gdzie zlokalizowane są głównie zakłady produkcyjne w mieście . Od strony południowej Wschód Przemysłowy graniczy z lasami, stanowiącymi ważny element ekologiczny w dzielnicy przemysłowej. Niewielką część Jednostki zajmują także tereny mieszkaniowe wielorodzinnne, skoncentrowane w jej północnej

części, przy ul. Płockiej. Jednostka jest także dobrze skomunikowana z pozostałą częścią miasta.

Wschód Leśny

Na Wschód Leśny składa się kompleks leśny oraz gleby klasy V i VI. Jest to obszar stanowiący rezerwy terenowe, ze wskazaniem przeznaczenia go pod usługi nieuciążliwe o charakterze rekreacyjnym. Jednostka ta nie posiada uzbrojenia technicznego oraz nie ma rozwiązań w zakresie powiązań komunikacyjnych z miastem.

1.1. Objaśnienia metodyczne

1.1.1. Cel diagnozy

Zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 1 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r., celem niniejszej diagnozy jest przeanalizowanie rozkładu przestrzennego wskazanych w ustawie negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy oraz współwystępowania w obszarach ich koncentracji pozostałych negatywnych zjawisk określonych w ustawie, a w rezultacie zidentyfikowanie obszaru zdegradowanego i w jego ramach obszaru rewitalizacji.

Ustawa wprowadza obowiązkowy tryb uchwalania Gminnego Programu Rewitalizacji, na który składają się następujące etapy:

- a) Wyznaczenie obszarów zdegradowanego i rewitalizacji, co następuje uchwałą Rady Miasta Włocławek na wniosek Prezydenta, do którego załącznikiem jest diagnoza.
- b) Sporządzenia dla wyznaczonego obszaru rewitalizacji – Gminnego Programu Rewitalizacji. Etap ten zaczyna się uchwałą Rady o przystąpieniu do sporządzenia Programu Rewitalizacji, a kończy uchwałą o jego przyjęciu.
- c) Ewentualne przyjęcie uchwał będących aktami prawa miejscowego, które są następstwem przyjęcia programu: o wyznaczeniu Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o zmianie Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego lub Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego, o zmianie uchwał definiujących politykę mieszkaniową gminy .

1.1.2. Struktura diagnozy

Ustawa w art. 9 wskazuje minimalny zakres danych, który należy niezbędnie objąć diagnozą, co określa strukturę diagnozy.

W niniejszym dokumencie struktura obejmuje ponadto rozszerzenia, o część porównawczą z grupą miast podobnych pod względem liczby mieszkańców, które straciły status stolicy województwa. Struktura diagnozy przeprowadzonej dla Włocławka przedstawia się następująco:

1. Diagnoza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w tym w szczególności:
  - a. bezrobocia,
  - b. ubóstwa,
  - c. przestępczości,
  - d. niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego,

- e. niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym,
2. Diagnoza występowania przestrzennego pozostałych negatywnych zjawisk:
- a. gospodarczych
  - b. środowiskowych
  - c. przestrzenno-funkcjonalnych
  - d. technicznych

Tak więc diagnoza składa się z dwóch części merytorycznych: części poświęconej diagnozie koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz części poświęconej diagnozie występowania pozostałych negatywnych zjawisk.

1.1.3. Przyjęta metodyka diagnozy

Ustawa nie wskazuje konkretnej metody diagnostycznej. Na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wykorzystane zostały obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań. Przyjęto potrzebę analizy danych zastanych oraz wykonania pogłębionych badań terenowych poszczególnych zjawisk, w tym badania przestrzeni, sondaże, wywiady.

Przyjęta metoda podziału obszaru miasta

Przyjęto, że podstawową metodą przestrzennej prezentacji danych w całej diagnozie będzie metoda kartogramu. Metoda ta służy do ilościowego przedstawiania na mapie intensywności określonego zjawiska w granicach przyjętych pól odniesienia. Zasadą tej metody jest przyjęcie jednolitego rozmieszczenia prezentowanego zjawiska na całym obszarze pola odniesienia. Główną funkcją kartogramu jest pokazanie przestrzennego rozmieszczenia intensywności danego zjawiska (w naszym przypadku – natężenia problemów społecznych).

Powstaje jednak konieczność podzielenia na wstępie obszaru miasta na pola odniesienia, a więc – dokonanie podziału obszaru miasta na jednostki przestrzenne, w których będą prowadzone porównania. Pole odniesienia (jednostka statystyczna) jest kluczowym elementem kartogramu decydującym o samej możliwości jego opracowania, jak i o jego czytelności i informacyjności.

W odniesieniu do analiz jako pola odniesienia najczęściej przyjmuje się jednostki pomocnicze (dzielnice, osiedla, sołectwa), co jest związane z łatwością dostępu do danych statystycznych. Jednak zbieranie danych dla dużych jednostek urbanistycznych powoduje włączanie do obszaru zdegradowanego także dobrze prosperujących fragmentów miasta, a pomija niewielkie fragmenty, małe osiedla czy pojedyncze kwartały, które rzeczywiście zapadły w stan kryzysu.

W celu uzyskania dokładniejszego rozkładu przestrzennego badanych zjawisk, zastosowano siatkę analityczną z małymi geometrycznymi polami odniesienia (sześciokątami), co pozwala na uzyskanie pełnej porównywalności i dużej szczegółowości przedstawionych na mapie obszarów.

Rysunek 2. Siatka geometryczna zastosowana w niniejszej diagnozie.

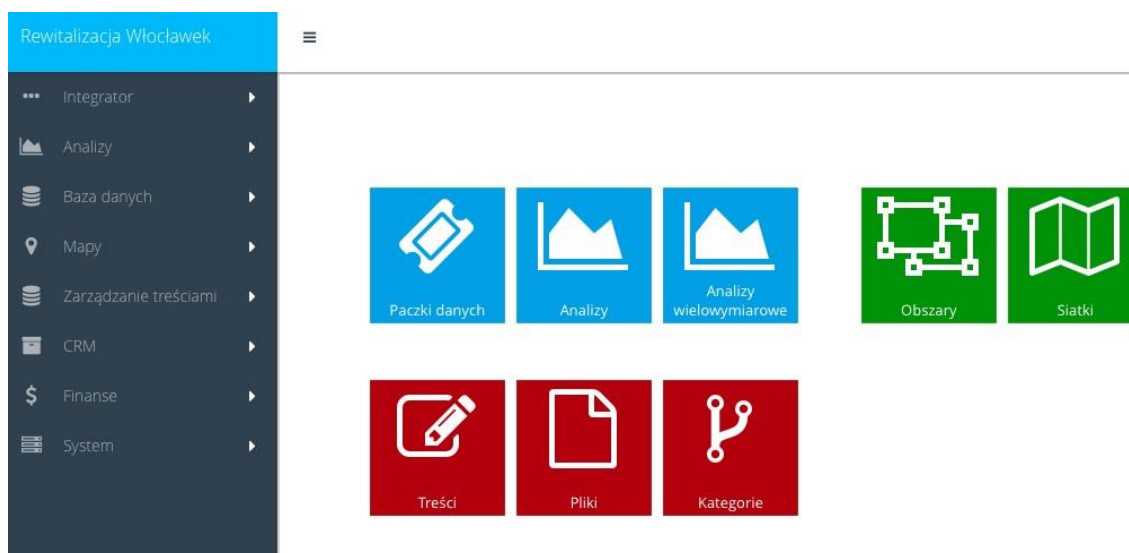
Źródło: Interaktywna mapa funkcjonalna Włocławka

Dla sporządzenia diagnozy metodą siatki analitycznej, a w kolejnych latach monitorowania procesu rewitalizacji, zakupiony został program informatyczny do gromadzenia, agregowania, analizowania i przestrzennej wizualizacji danych statystycznych, dzięki któremu dane są agregowane i wyświetlane niemal automatycznie.

Podstawą programu jest baza danych, do której wprowadzane są dane odnośnie zjawisk społeczno-gospodarczych po adresach ich występowania. Program posiada możliwość automatycznego agregowania i uśredniania danych w dowolnie przyjętym obszarze lub na dowolnie zdefiniowanej siatce. Dzięki temu wizualizacje rozkładu przestrzennego poszczególnych zjawisk są bardzo szczegółowe, przy stosunkowo niewielkim nakładzie pracy.

Zdecydowano się pracować metodą analizy przestrzennej siatką (grid spatial analysis) i obrazować dane kartogramami geometrycznymi o oczku sześciokątnym (siatka heksagonalna, „plaster miodu”). Wybrano ten typ siatki, ponieważ prezentacje na siatce heksagonalnej okazały się zdecydowanie łatwiejsze do intuicyjnego odczytywania. Do analizy i wizualizacji danych Włocławka wykorzystane zostały pola o szerokości 500 metrów. Powierzchnia jednego pola odniesienia wynosi 16,2 ha.

Rysunek 3. Zrzut ekranu panelu administratora elektronicznej bazy danych.

Źródło: Interaktywna mapa funkcjonalna Włocławka

Przyjęta metoda wyznaczania koncentracji negatywnych zjawisk społecznych.

Ustawa poza wskazaniem negatywnych zjawisk społecznych: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub kapitału społecznego a także niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, nie definiuje, jaki dokładnie stan rzeczy można uznać za koncentrację negatywnych zjawisk społecznych. Wobec tego w niniejszej diagnozie kierowano się ogólnymi wskazaniem nauk o polityce społecznej, w szczególności inspirowano się metodyką brytyjskiego Wskaźnika Wielowymiarowej Deprywacji, ale także źródłami krajowymi.

Wynika z nich między innymi, że kluczowym elementem sieci problemów społecznych jest ubóstwo, a jedną z jego głównych przyczyn jest bezrobocie. Pozostałe negatywne zjawiska społeczne wymienione przez ustawę w art. 9. ust 1. mają mniej oczywiste usytuowanie w sieci współzależności problemów: przestępczość, niski poziom edukacji, a także niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, są zarówno skutkami wychowywania się i funkcjonowania w zdegradowanym obszarze, jak i przyczynami pogłębiania degradacji. Nie są jednak w żadnym ujęciu uważane za czynniki o pierwszorzędym znaczeniu sprawczym. Należało więc przypisać pięciu grupom negatywnych zjawisk społecznych wagi liczbowe obrazujące ich zróżnicowane znaczenie w tworzeniu koncentracji problemów.

Dodatkowo należało uwzględnić fakt, że w niektórych obszarach odniesienia (polach siatki) mogły wystąpić tylko niektóre z wymienionych zjawisk, jednak w natężeniu bardzo wysokim. Powstało więc pytanie, czy aby uznać dane pole odniesienia za część obszaru zdegradowanego, trzeba w nim zdiagnozować wysokie natężenie wszystkich wymienionych problemów, czy wystarczy np. wysokie natężenie tylko niektórych z nich. Należało więc rozstrzygnąć dwa zagadnienia:

- (1) jak skonstruować porównywalne miary poszczególnych zjawisk, zapewniające przynajmniej częściową ekwiwalentność, oraz
- (2) jaki zestaw zjawisk musi wystąpić, abyśmy w ogóle mogli mówić o ich koncentracji na danym obszarze.

Aby uwzględnić oba te aspekty do analizy zastosowano następujący wzór empiryczny:

$$K_s = 0,44U + 0,44B + 0,12(P+E+W)$$

Gdzie:

K_s = Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych,

U = Indeks Natężenia Ubóstwa,

B = Indeks Natężenia Bezrobocia,

P = Indeks Natężenia Przeszłości,

E = Indeks Natężenia Problemów Edukacyjnych,

W = Indeks Wycofania (braku uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym).

Szczegółowe metody obliczania poszczególnych indeksów będą opisane w odpowiadających im rozdziałach. W tym miejscu stwierdzić trzeba tylko, że o ile poszczególne współczynniki wyrażają poziom wpływu danego negatywnego zjawiska na degradację obszaru (podobną w każdym mieście), o tyle przypisane wagi liczbowe odzwierciedlają specyfikę sytuacji danego miasta. We Włocławku mamy bardzo wysoki poziom ubóstwa i jednocześnie wysoką stopę bezrobocia w porównaniu z miastami podobnymi, więc waga liczbową przy współczynniku bezrobocia jest na tym samym poziomie co waga dla ubóstwa. W przypadku niższych stóp bezrobocia, waga liczbową indeksu bezrobocia powinna być niższa, a indeksu ubóstwa relatywnie podniesiona.

Natężenie analizowanych zjawisk, które prezentowane są w niniejszej diagnozie obrazuje intensywność koloru oczek siatki. Natężenie koloru odpowiada skali ocen szkolnych 1 - 6, gdzie 1 oznacza najniższe natężenie wskaźnika (analizowanego zjawiska), a 6 najwyższe.

Przyjęta metoda wyznaczania obszaru zdegradowanego.

Na obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych wyznaczonego powyższą metodą sprawdzono, czy nakładają się pozostałe negatywne zjawiska (gospodarcze, środowiskowe, funkcjonalno-przestrzenne i techniczne).

1. Negatywne zjawiska **gospodarcze** zostaną zdiagnozowane w szczególności w aspekcie:

- a. niskiego stopnia przedsiębiorczości
- b. słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw.

2. Negatywne zjawiska **środowiskowe** zostaną zdiagnozowane w szczególności w aspekcie natężenia hałasu,

3. Negatywne zjawiska **przestrzenno-funkcjonalne** zostaną zdiagnozowane w aspekcie:

- a. niewystarczającego wyposażenia przestrzeni publicznej w infrastrukturę techniczną i społeczną,
- b. występowania terenów zdegradowanych i wymagających przekształceń,
- c. niskiej jakości terenów publicznych.

4. Negatywne zjawiska **techniczne** zostaną zdiagnozowane w szczególności w aspekcie: degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym mieszkaniowych.

Z uwagi na ograniczony zbiór gromadzonych danych statystycznych lub ich brak, dodatkowym materiałem diagnostycznym będą dane obserwacyjne z badań w terenie.

1.1.4. Grupa porównawcza miast jako tło odniesienia

Poprzednio wymienione metody służą trafnemu odwzorowaniu przestrzennego rozkładu danego zjawiska na obszarze miasta. Jednak nie pozwalają one ocenić, czy w ogóle dane zjawisko we Włocławku ma natężenie przeciętne, wyższe czy może niższe w porównaniu z innymi podobnymi miastami. Może bowiem być tak, że jeśli dane zjawisko jest we Włocławku szczególnie nasilone, to nawet obszary z natężeniem względnie mniejszym w skali miasta są obiektywnie i tak obszarami problemowymi. I odwrotnie: jeśli zjawisko ogólnie w mieście ma bardzo umiarkowane natężenie, to nawet obszary jego największej (względnej) koncentracji nie są kryzysowe.

Aby odróżnić zjawiska faktycznie kryzysowe od typowych zjawisk zachodzących we wszystkich podobnych miastach, zdecydowano się porównać poszczególne zakresy danych dla Włocławka z analogicznymi zakresami danych dla grupy porównawczej złożonej z byłych wojewódzkich miast o zbliżonej liczbie ludności i podobnej specyfice.

Z miast w Polsce od 100 do 125 tys. mieszkańców wybrano, licząc wraz z Włocławkiem – osiem.

Ten element diagnozy ma charakter tylko poglądowy, gdyż najistotniejsze pozostaje zbadanie zróżnicowania wewnątrzgminnego.

Tabela 1. Grupa miast porównawczych dla Włocławka

Lp.	Miasto	Liczba mieszkańców
1.	Legnica	100 769
2.	Kalisz	102 575
3.	Koszalin	108 576
4.	Tarnów	110 381
5.	Włocławek	112 635
6.	Płock	121 468
7.	Elbląg	122 368
8.	Gorzów Wlkp.	123 911

Źródło: GUS 2016

Dla wstępnego zobrazowania miejsca Włocławka w grupie porównawczej oceniono potencjał ekonomiczny miast, porównując dochody budżetu *per capita* w poszczególnych miastach grupy (w 2014 roku).

Tabela 2. Dochody budżetu miasta na mieszkańca

Lp.	Miasto	Dochód budżetu miasta per capita
1.	Płock	5 557,75
2.	Włocławek	5 212,61
3.	Tarnów	4 757,87
4.	Kalisz	4 432,91
5.	Elbląg	4 229,97
6.	Koszalin	4 077,15
7.	Legnica	4 004,80
8.	Gorzów Wlkp.	3 838,54

Źródło: GUS 2014

Potencjał Włocławka na tle grupy tła wypada bardzo dobrze. Włocławek zajmuje drugą pozycję wśród grupy porównawczej.

W punkcie wyjścia diagnozy trzeba stwierdzić, że na tle grupy porównawczej miast podobnych, Włocławek pod względem potencjału ekonomicznego - dochodów budżetu miasta wypada znacznie powyżej średniej.

1.2. Definicje podstawowych pojęć

W niniejszej diagnozie pojawią się liczne terminy specjalistyczne wymagające zdefiniowania. W ramach procesu rewitalizacji we Włocławku przyjmuje się, że wymienione poniżej terminy będą używane w opisanym znaczeniu.

- **BEZROBOCIE** (faktyczne / rejestrowane)
Bezrobocie faktyczne polega na tym, że osoba zdolna do pracy, aktywnie poszukująca jej i faktycznie gotowa do jej podjęcia nie znajduje zatrudnienia.
Bezrobocie rejestrowane to formalny stan wpisania kogoś do rejestru prowadzonego przez Powiatowy Urząd Pracy.
- **DELIMITACJA**
Delimitacja to wyznaczenie na mapie granic obszarów, np. podział miasta na odpowiednie części (pola odniesienia) dla których będzie następnie prowadzona analiza danych w celu ustalenia przestrzennego rozkładu jakiegoś zjawiska.
- **DEPRYWACJA**
Deprywacją nazywany stan wywołany brakiem (najczęściej długotrwałym) możliwości zaspokojenia istotnej potrzeby biologicznej, psychologicznej, ekonomicznej lub społecznej. Możemy np. mówić o deprywacji dochodów, pracy, mieszkania, pożywienia, zdrowia, bezpieczeństwa czy środowiska społecznego.

- **KAPITAŁ SPOŁECZNY**

Kapitał społeczny to sieć istniejących w danej grupie społecznych relacji zaufania, lojalności

i solidarności, tworząca warunki do faktycznego współdziałania jednostek we wspólnym interesie i rozwijania pomiędzy tymi jednostkami realnych kooperacji o różnych celach.

- **NIEBIESKA KARTA**

Niebieska Karta to instytucjonalne narzędzie służące do przeciwdziałania przemocy w rodzinie. To procedura, która obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie.

- **OBSZAR ZDEGRADOWANY**

Obszar zdegradowany to wyznaczony uchwałą rady gminy obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym,

w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska.

- **OBSZAR REWITALIZACJI**

Wyznaczony uchwałą rady gminy obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym,

z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju gminy, przygotowywana lub prowadzona jest rewitalizacja.

- **REWITALIZACJA**

Rewitalizacja to proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie Programu Rewitalizacji.

- **RÓWNOŚĆ SZANS**

Równość to realna możliwość korzystania z posiadanych praw na równi z innymi, niezablokowana przez stereotypy społeczne, obyczaje, wpojone obawy itp. Równość

szans dotyczy obiektywnych możliwości samorealizacji (np. dostępu do: wykształcenia, zatrudnienia, możliwości rozwijania talentów i bogacenia się) oraz szans subiektywnych (wyuczonych postaw i nawyków, utrwalonych przekonań, ukształtowanego społecznie poziomu wiary we własne siły itp.).

- **SPÓJNOŚĆ SPOŁECZNA**

W rozumieniu Rady Europy – spójność społeczna to zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim członkom, zminimalizowania różnic i uniknięcia polaryzacji. W praktyce istotą spójności społecznej jest budowanie takich relacji społecznych, aby naturalna różnorodność wzbogacająca społeczeństwo nie przeradzała się w bolesne podziały generujące nieufność i wrogość między grupami społecznymi, a nawet

w segregację społeczną.

- **UBÓSTWO**

Ubóstwo to stan doznawania przez kogoś przynajmniej jednego z dwóch problemów:

- głęboki niedostatek – jego dochody ekwiwalentne na członka rodziny są niższe niż 60% mediany takich dochodów w danym kraju (*kryterium dochodowe*),
- głęboka deprywacja materialna – brak środków na wydatki związane z realizacją podstawowych, uzasadnionych potrzeb: opłacenia bieżących rachunków za czynsz i energię, ogrzania domu, pokrycia niespodziewanych wydatków, zjedzenia przynajmniej raz na dwa dni posiłku z odpowiednią ilością białka, spędzenia tygodnia urlopu rocznie poza miejscem zamieszkania, posiadania podstawowych udogodnień technicznych standardowych dla danego społeczeństwa (*kryterium wydatkowe*).

- **WYKLUCZENIE SPOŁECZNE**

Wykluczenie to doznawany przez jednostkę lub grupę faktyczny brak możliwości lub znaczne utrudnienie pełnienia ról społecznych dostępnych dla innych, nawiązywania normalnych relacji społecznych, korzystania z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenia zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Wykluczona społecznie jest jednostka lub grupa, która w sensie formalnym należy do danego społeczeństwa i chce uczestniczyć w jego życiu czynnie, lecz nie może z powodów będących poza jej kontrolą.

2. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych

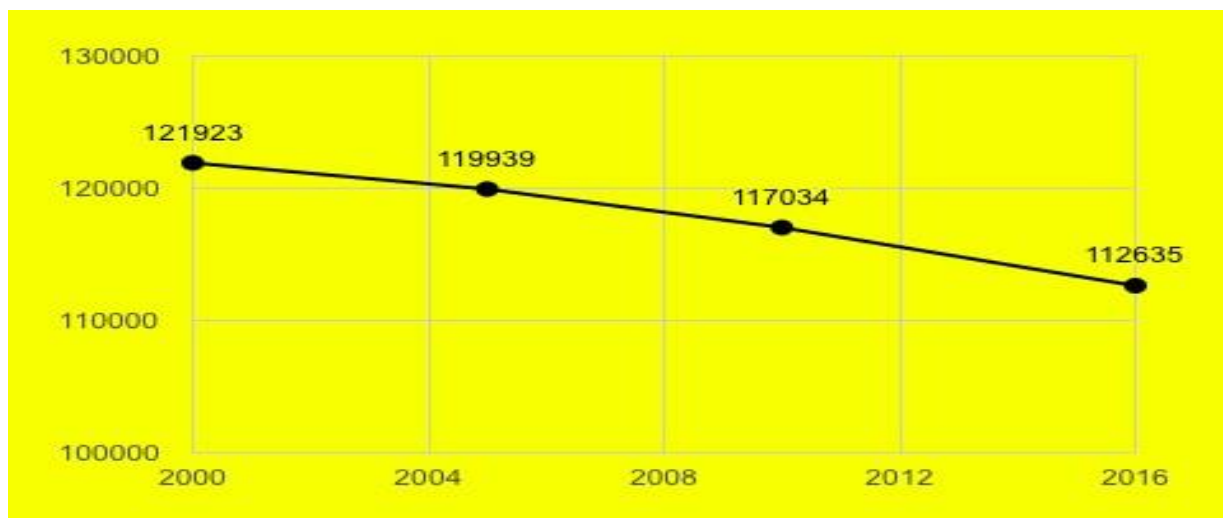
Diagnoza koncentracji negatywnych zjawisk społecznych – zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy – obejmuje w szczególności kwestie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. Jednak dla trafnej analizy tych zjawisk niezbędne jest sprawdzenie czy Włocławek rozwija się czy kurczy jako miasto, pod względem liczby mieszkańców.

2.1. Liczba mieszkańców

Jedną z podstawowych przyczyn wywołujących negatywne zjawiska społeczne jest wyludnianie się miast. Konsekwencją tego jest nie tylko zmniejszanie się dochodów budżetowych miast, ale także zmniejszanie popytu na usługi i produkty i zmniejszanie przepływu kapitału. Zatem jest przyczyną upadania lokalnego małego biznesu, spadku liczby miejsc pracy w lokalnym biznesie, zmniejszania dochodów lokalnych przedsiębiorców.

Mniejsze wpływy do budżetu to z kolei mniej pieniędzy na inwestycje, cięcia w wydatkach, np. na edukację i inne usługi publiczne, a więc coraz niższa jakość usług. W konsekwencji poszczególne fragmenty miasta mogą zapadać w kryzys.

Wykres 1. Liczba mieszkańców Włocławka - trend.

Źródło: GUS 2016

Od roku 2000 liczba mieszkańców Włocławka zmniejszyła się o blisko 9 300 osób, co stanowi spadek o 8%. Należy zatem uwzględnić ten aspekt w diagnozie miasta i analizie negatywnych zjawisk.

2.2. Zjawisko ubóstwa

Pierwszym kryterium diagnostycznym ubóstwa we Włocławku jest natężenie korzystania z zasiłków pomocy społecznej uwarunkowanych kryterium dochodowym. Kryterium to od 1 października 2015 r. wynosi dla osoby samotnie gospodarującej – 634 zł, a dla osoby w rodzinie – w wysokości 514 zł. Warto zaznaczyć, że kryteria dochodowe obowiązujące w chwili sporządzania tej diagnozy są bliskie poziomowi minimum egzystencji, które dla 2013 roku zostało wyliczone przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych na – odpowiednio – 541,91 zł dla osoby samotnej i 455,90 zł na osobę w gospodarstwie dwuosobowym (dwóch osób dorosłych). Wg tego samego opracowania dla wszystkich innych typów rodzin minimum egzystencji jest wyższe, niż oficjalne kryterium dochodowe. A więc skalę korzystania w danym mieście ze środowiskowej pomocy społecznej, w szczególności przez osoby będące poniżej kryterium dochodowego, można uważać za trafną miarę skrajnego ubóstwa w tym mieście.

Włocławek na tle grupy porównawczej jest gminą, w której jest największy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej będących poniżej kryterium dochodowego.

Tabela 3. Ludność w gospodarstwach domowych i osoby bezdomne korzystające z pomocy społecznej w % ogółu ludności .

Lp.	Miasto	% mieszkańców korzystająca z pomocy społecznej
1.	Włocławek	12,2
2.	Elbląg	8,3
3.	Kalisz	7,3
4.	Płock	7,0
5.	Legnica	5,8
6.	Tarnów	5,8
7.	Gorzów Wlkp.	4,9
8.	Koszalin	4,4

Źródło: GUS 2014

W przedstawionej statystyce Włocławek wypada na tle grupy najgorzej. Wskaźnik udziału osób korzystających z pomocy społecznej wśród ogółu mieszkańców miasta jest najwyższy w grupie porównawczej miast.

Wydatki z budżetu miasta na rok 2016 na pomoc społeczną i zadania z zakresu polityki społecznej wynoszą 19,5% całkowitych wydatków co stanowi ponad 106 000 000zł.

Problem skrajnego ubóstwa we Włocławku – średnio w skali całego miasta – występuje w alarmującym nasileniu w grupie porównywalnych miast. Należy zatem przeanalizować dokładniej rozkład terytorialny występowania problemu i zidentyfikować jego koncentracje przestrzenne.

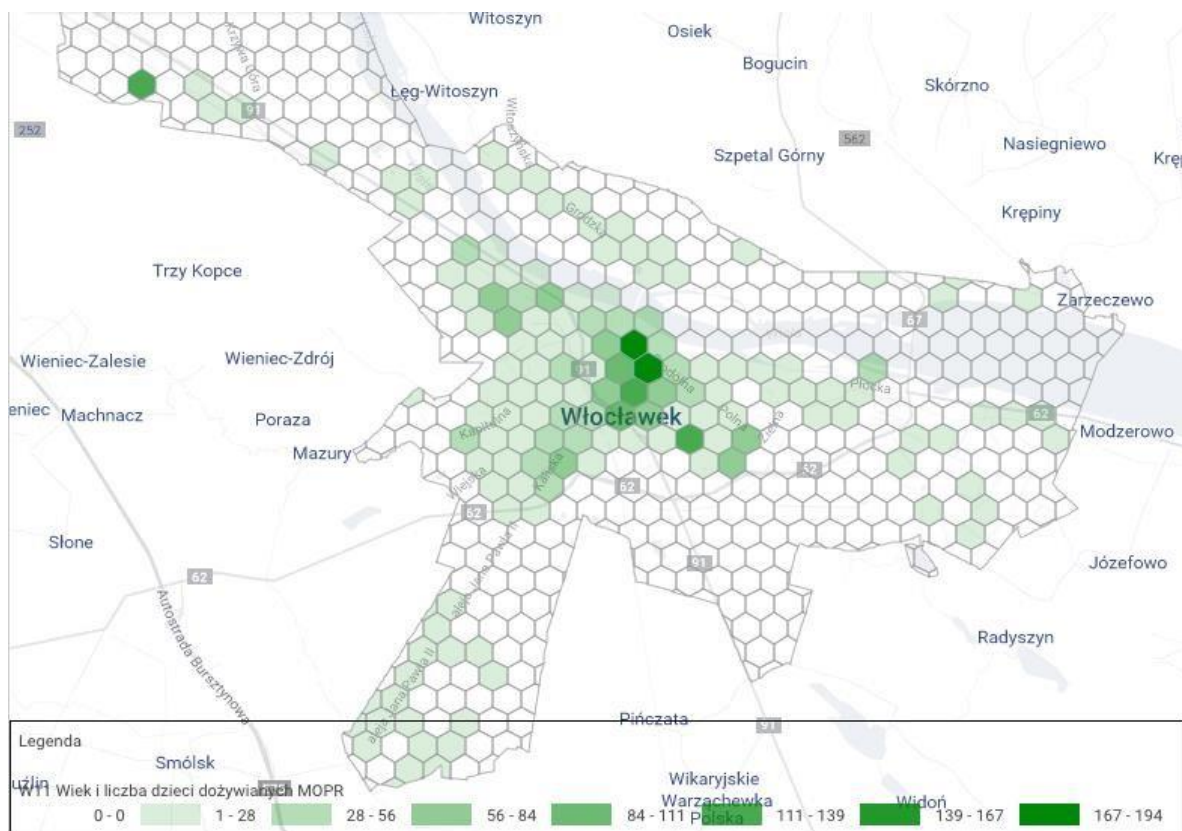
W tym celu sporządzona została mapa przestrzennego rozkładu zjawiska ubóstwa tworząc Indeks Natężenia Ubóstwa liczony na podstawie zespolenia natężenia wskaźników:

- sumy liczby dożywianych dzieci,
- sumy wysokości zadłużenia mieszkań komunalnych oraz
- sumy liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej

w poszczególnych polach odniesienia.

Zespolenie wskaźników będzie polegać na konwersji każdego z nich do jednakowej sześciostopniowej skali a następnie zsumowaniu wskaźników w każdym z pól odniesienia.

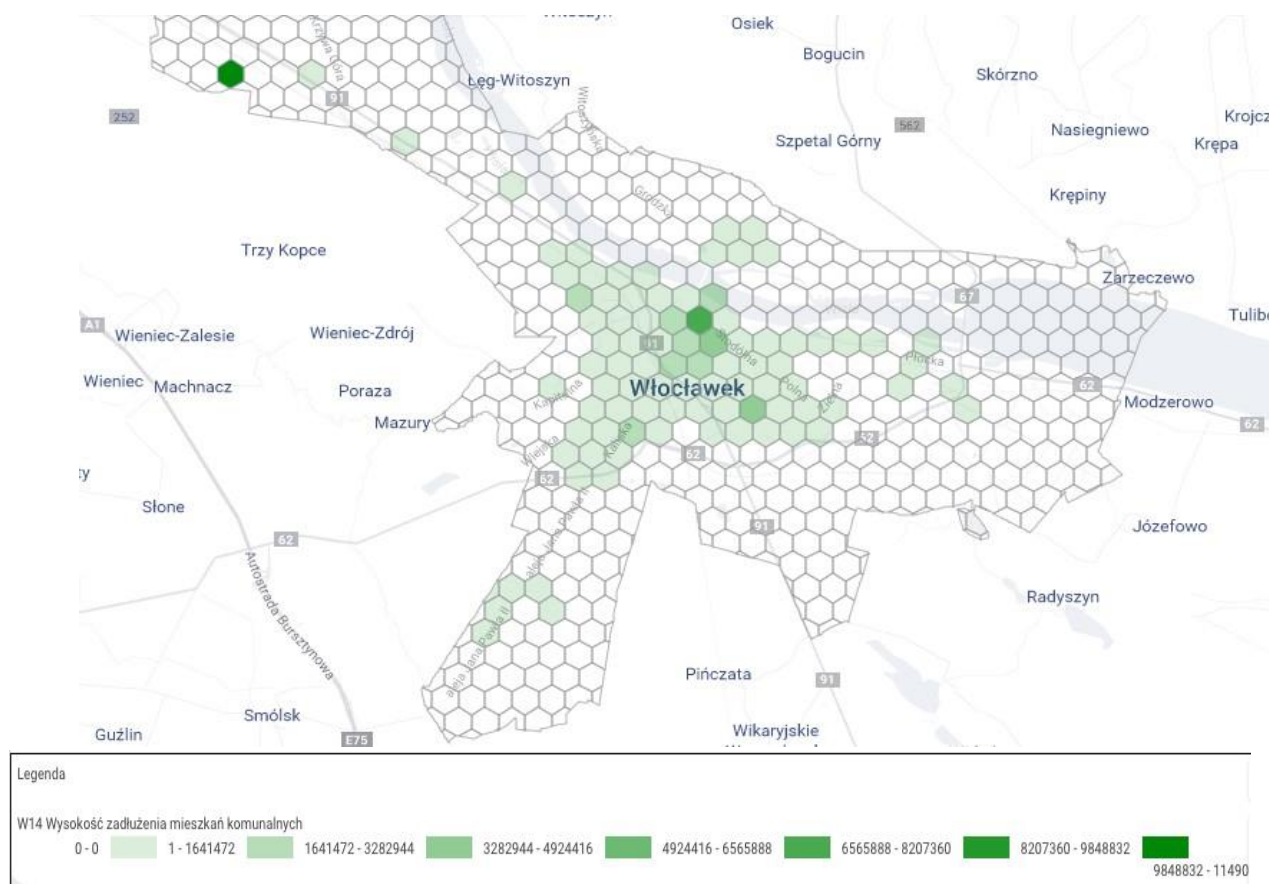
Rysunek 4. Natężenie przestrzenne liczby dożywianych dzieci

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

Analiza przestrzenna wskaźnika liczby dożywianych dzieci z okresu od września 2015 roku do września 2016 roku wskazuje, iż najczęściej dzieci (w przedziałach 139-194) zamieszkuje w środkowo-wschodniej części Śródmieścia. Ponadto wysoka wartość wskaźnika, na poziomie 111-139, została odnotowana w północno-zachodniej części miasta, na osiedlu Zachód Przemysłowy (ul. Zakręt, przy której mieści się 6 socjalnych budynków wielorodzinnych).

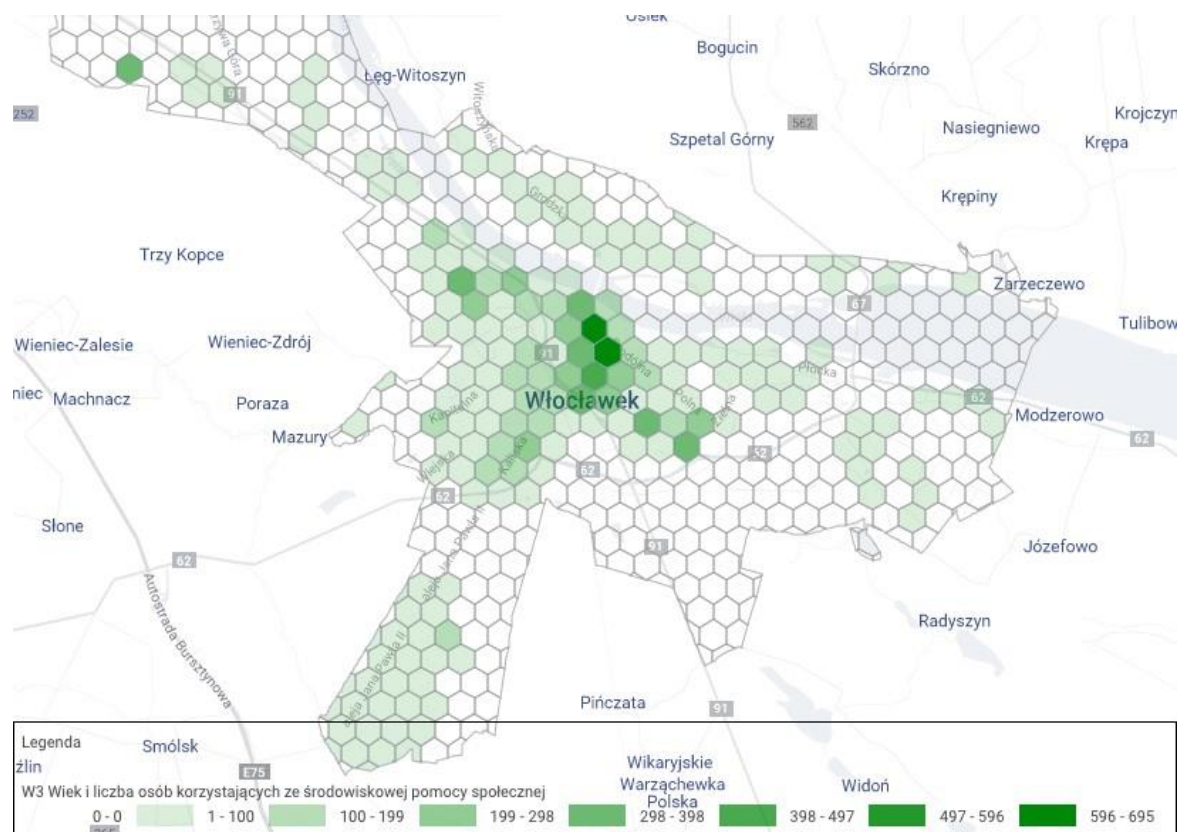
Rysunek 5. Natężenie przestrzenne wysokości zadłużenia mieszkań komunalnych

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

Analiza przestrzenna wskaźnika wysokości zadłużeń mieszkań komunalnych w 2016 roku wskazuje, iż najwyższy poziom zadłużenia odnotowany został na osiedlu Zachód Przemysłowy (ul. Zakręt, przy której mieści się 6 socjalnych budynków wielorodzinnych).

Rysunek 6. Natężenie przestrzenne liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

Analiza przestrzenna wskaźnika liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej dzieci z okresu od września 2015 roku do września 2016 roku wskazuje, iż najwięcej osób (przedział 596-695) zamieszkuje w środkowo-wschodniej części Śródmieścia.

Rysunek 7. Indeks Natężenia Ubóstwa

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

Zjawisko ubóstwa ma we Włocławku wyraźne koncentracje przestrzenne. Największe ich natężenie występuje w części Śródmieścia, głównie pomiędzy Bulwarami Marszałka Piłsudskiego a ulicami Brzeską, Chopina i Chmielną. Tutaj mieszka najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej, tu również najwięcej dzieci jest dożywianych. Duże natężenie ubóstwa zanotowano również na ul. Zakręt w północno-zachodniej części miasta, gdzie dominującym parametrem jest wysokość zadłużenia mieszkań, która łącznie wynosi 11 490 303zł, co daje średnio 67 590,02 zł na jedno zadłużone mieszkanie, przy średniej w mieście na poziomie 26 641,14 zł.

2.3. Zjawisko bezrobocia

Podstawowym parametrem charakteryzującym zjawiska kryzysowe w obrębie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, a więc – proporcja liczby bezrobotnych do liczby osób aktywnych ekonomicznie (czyli – zsumowanych liczb bezrobotnych i pracujących).

Tabela 3. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym - stopa bezrobocia

Lp.	Miasto	Stopa bezrobocia
1.	Włocławek	16,00%
2.	Elbląg	12,10%
3.	Płock	9,20%
4.	Tarnów	7,60%
5.	Koszalin	7,50%
6.	Legnica	6,70%
7.	Kalisz	4,60%
8.	Gorzów Wlkp.	4,50%

Źródło: GUS, 2015

Włocławek w grupie miast porównawczych ma najwyższy poziom bezrobocia. W całym mieście na koniec 2015 roku zarejestrowanych było 8 540 osób bezrobotnych.

Pomimo tendencji spadkowej stopy bezrobocia sytuacja na włocławskim rynku pracy jest przesłanką do stwierdzenia, że bezrobocie w przypadku Włocławka ma większy niż przeciętnie wpływ na generowanie kryzysu w mieście, a deprywacja zatrudnienia w mieście jest zdecydowanie zbyt wysoka. Należy zatem przeanalizować dokładniej rozkład terytorialny występowania problemu i zidentyfikować jego koncentracje przestrzenne.

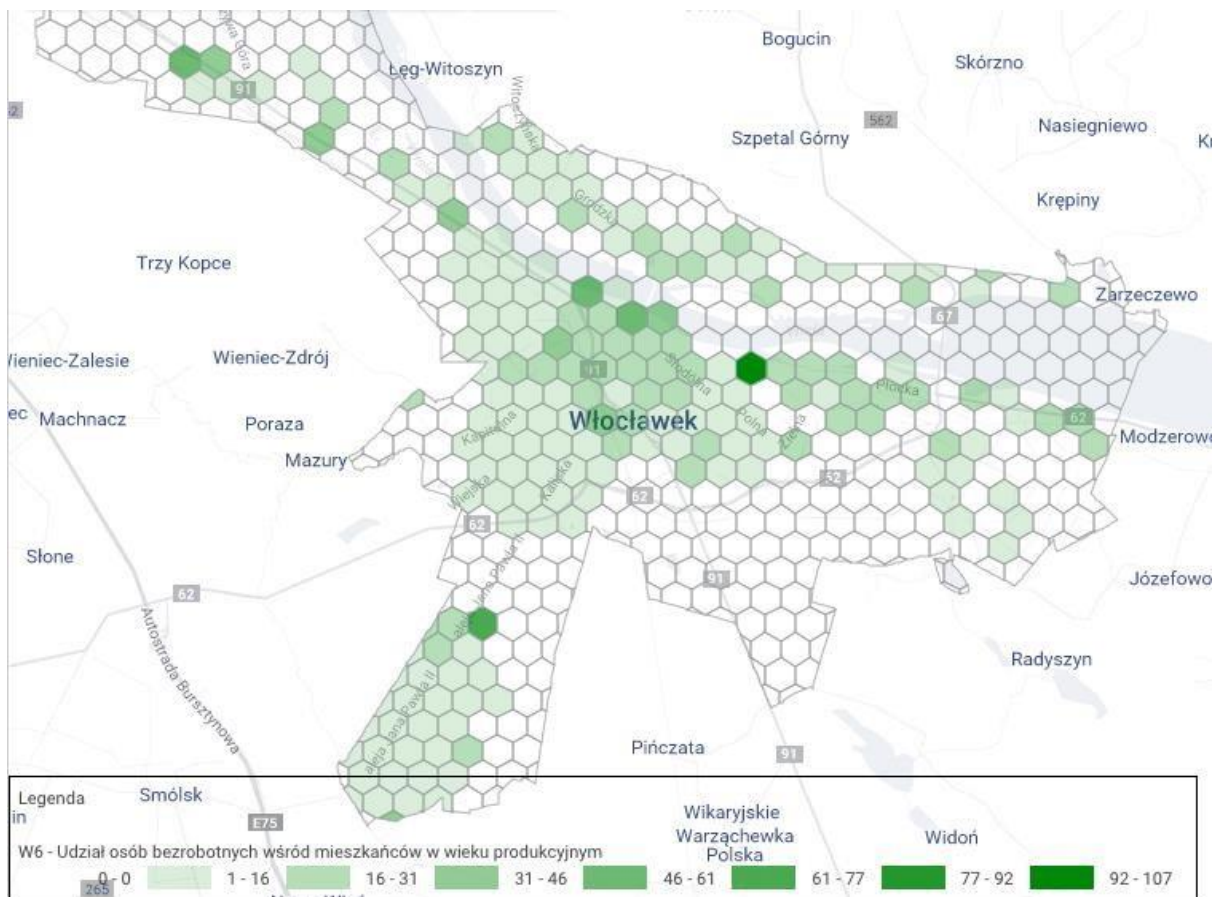
W tym celu sporządzono mapę przestrzennego rozkładu zjawiska bezrobocia tworząc Indeks Natężenia Bezrobocia liczony na podstawie zespolenia natężenia wskaźników:

- stopy bezrobocia,
- stopy bezrobocia długotrwałego oraz
- liczby osób długotrwanie bezrobotnych

mierzonych w każdym z pól odniesienia.

Zespolenie wskaźników będzie polegać na konwersji każdego z nich do jednakowej sześciostopniowej skali a następnie zsumowaniu wskaźników w każdym z pól odniesienia.

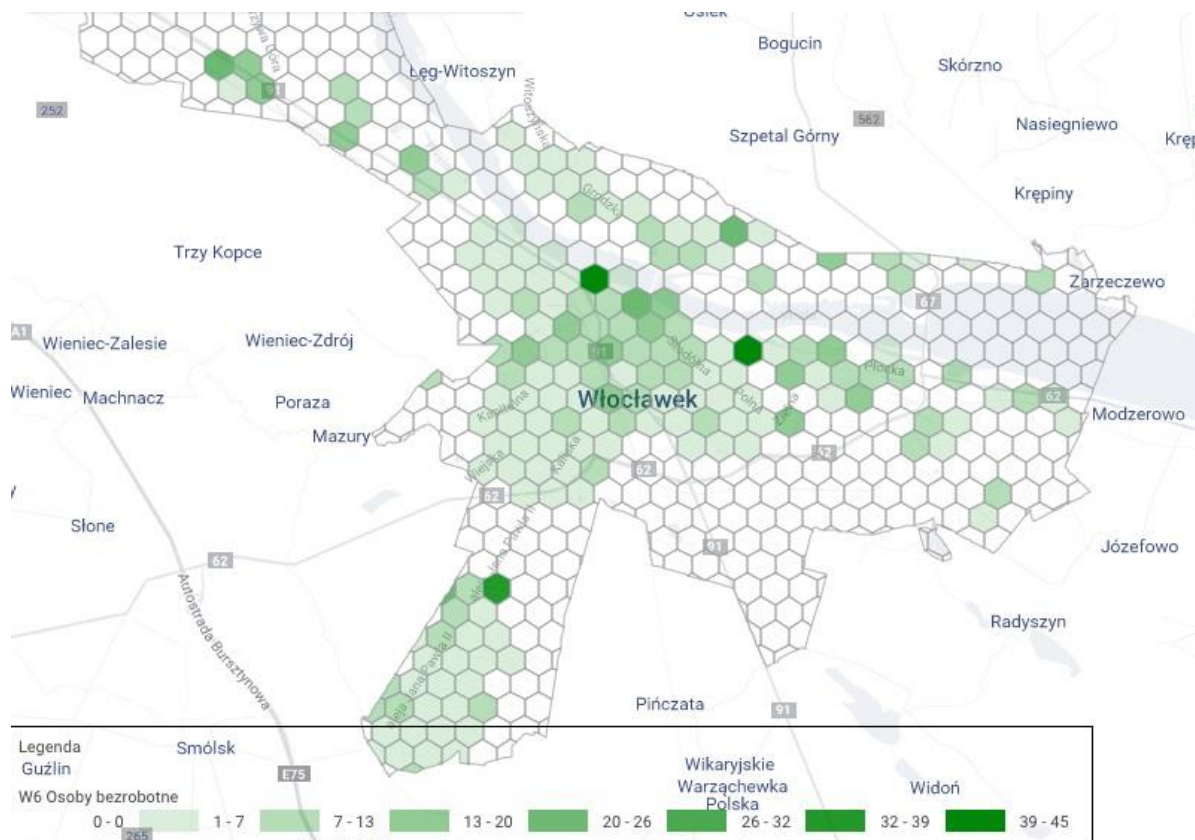
Rysunek 8. Natężenie przestrzenne stopy bezrobocia rejestrowanego

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

Najwyższe bezrobocie rejestrowane wystąpiło w obszarze gdzie zlokalizowana jest schronisko dla bezdomnych (Wschód Mieszkaniowy), zakład karny (Michelin), ul. Zakręt (Zachód Przemysłowy), schronisko i dom dla bezdomnych w północno-zachodniej części Śródmieścia, a także północno-środkowa jego część.

Rysunek 9. Natężenie przestrzenne stopy bezrobocia długotrwałego

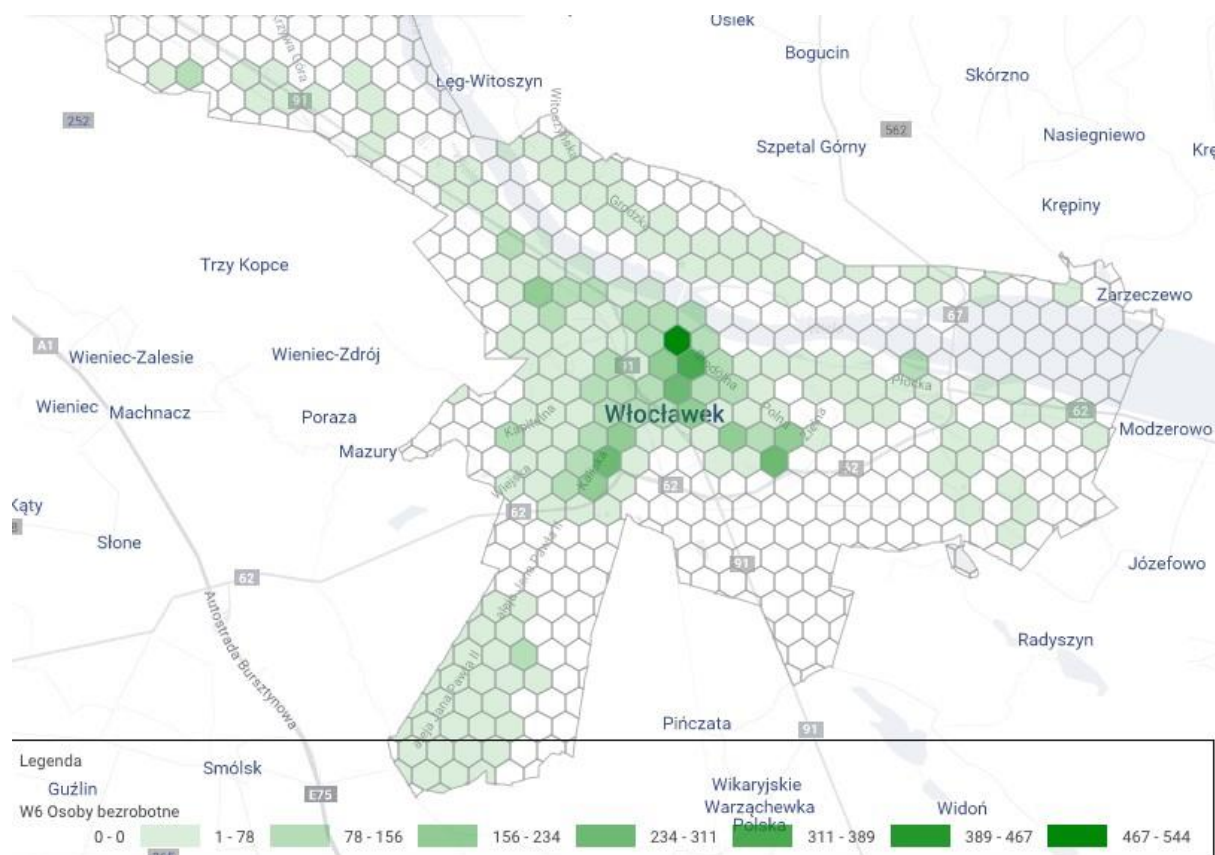

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

Najwyższa stopa bezrobocia długotrwałego występuje podobnie jak stopa bezrobocia rejestrowanego, tj. w obszarze gdzie zlokalizowana jest schronisko dla bezdomnych (Wschód Mieszkaniowy), zakład karny (Michelin), ul. Zakręt (Zachód Przemysłowy), schronisko i dom dla bezdomnych w północno-zachodniej części Śródmieścia, a także północno-środkowa jego część oraz na Zawiszu w obszarze występowania domu pomocy społecznej.

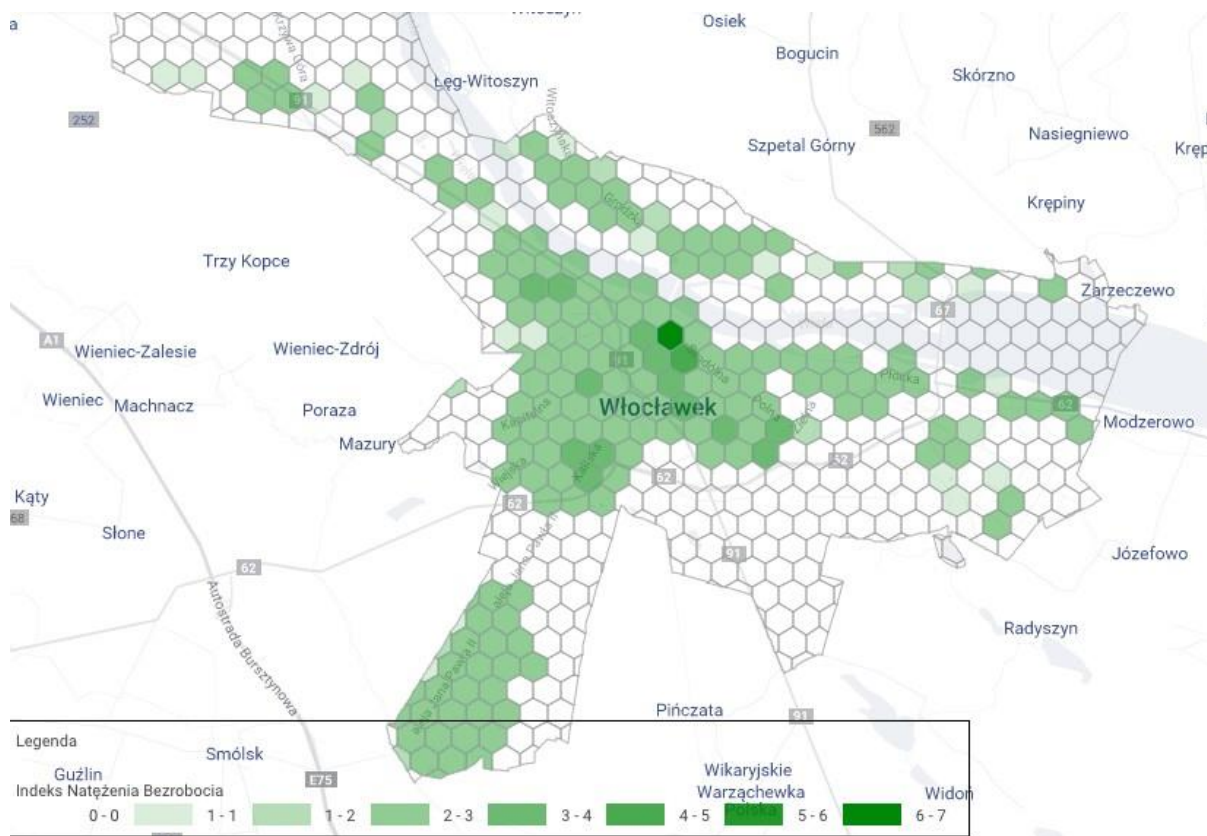

Rysunek 10. Natężenie przestrzenne sumy osób długotrwale bezrobotnych

Największe natężenie osób długotrwale bezrobotnych występuje w środkowo-wschodniej części Śródmieścia.

Rysunek 11. Indeks Natężenia Bezrobocia

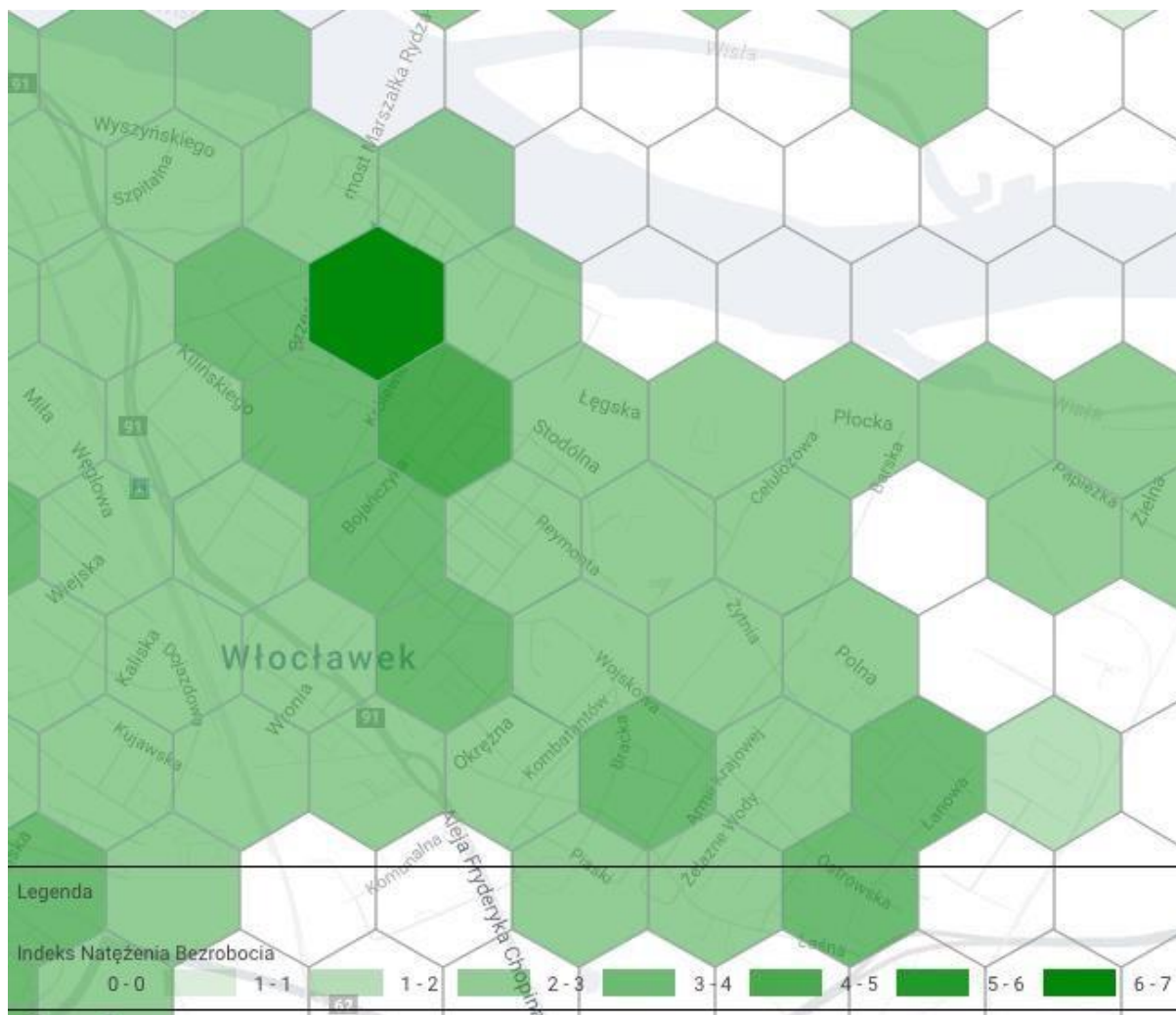

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

Indeks Natężenia Bezrobocia we Włocławku wskazuje na szczególną koncentrację zjawiska bezrobocia w Śródmieściu, w tym szczególnie w okolicy Starego Rynku, ul. 3 Maja, Królewieckiej, Bojańczyka i prostopadłych do nich. Skala zjawiska jest tu niemal dwukrotnie wyższa niż w innych obszarach Śródmieścia i trzykrotnie wyższa niż w pozostałej części miasta. Na Rys. 8 i 9 można zaobserwować szczególną koncentrację stopy bezrobocia i bezrobocia długotrwałego w tych obszarach gdzie zlokalizowane są schroniska dla bezdomnych (dlatego np. na ul. Płockiej 2 wskaźnik ten wynosi aż 106%).

Poniższa rycina pokazuje zbliżenie mapy Indeksu Natężenia Bezrobocia.

Rysunek 12. Indeks Natężenia Bezrobocia w Śródmieściu

Źródło: Urząd Miasta Włocławek, 2016

2.4. Zjawisko przestępczości

W pierwszej kolejności porównano wskaźniki przestępstw ogółem na 1000 mieszkańców (2014r, MojaPolis).

Tabela 4. Przestępstwa ogółem na 1000 mieszkańców

Lp.	Miasto	Przestępczość
1.	Legnica	60.5
2.	Kalisz	35.5

3.	Tarnów	34.2
4.	Włocławek	33.6
5.	Koszalin	32.8
6.	Gorzów Wlkp.	30.3
7.	Elbląg	28.3
8.	Płock	25.1

Źródło: *Mojapolis 2014*

Przestępczość we Włocławku na tle grupy porównawczej plasuje Włocławek w środku, jednak poziom wskaźnika jest poniżej średniej.

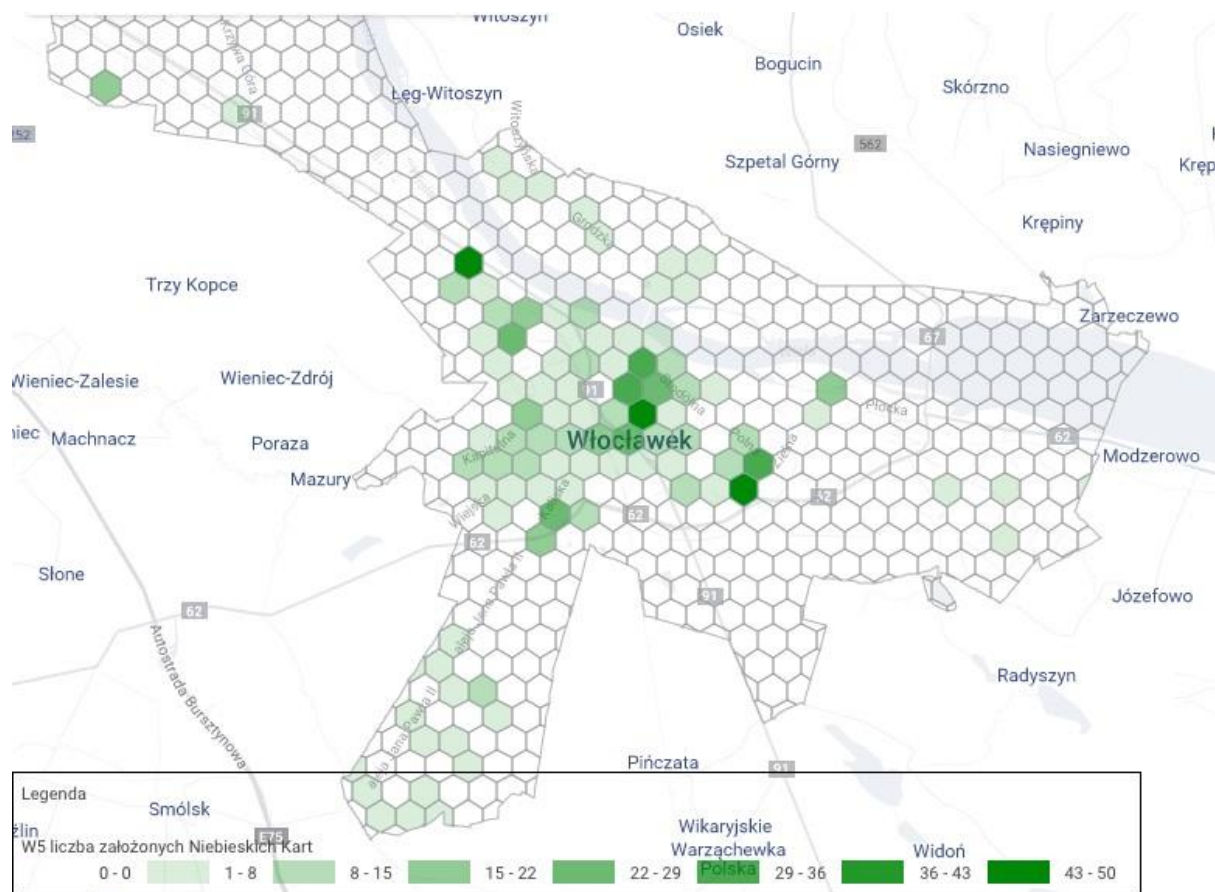
Rozkład przestrzenny zjawiska przestępczości, jako czynnika będącego zarówno skutkiem jak i przyczyną pogłębiania się degradacji społecznej obszarów miejskich, została określona Indekssem Natężenia Przestępczości, który obliczono na podstawie zespolenia 3 wskaźników:

- liczby Niebieskich Kart
- liczby przestępstw
- liczby Interwencji Straży Miejskiej

mierzone w każdym z pól odniesienia.

Zespolenie wskaźników będzie polegać na konwersji każdego z nich do jednakowej sześciostopniowej skali a następnie zsumowaniu wskaźników w każdym z pól odniesienia.

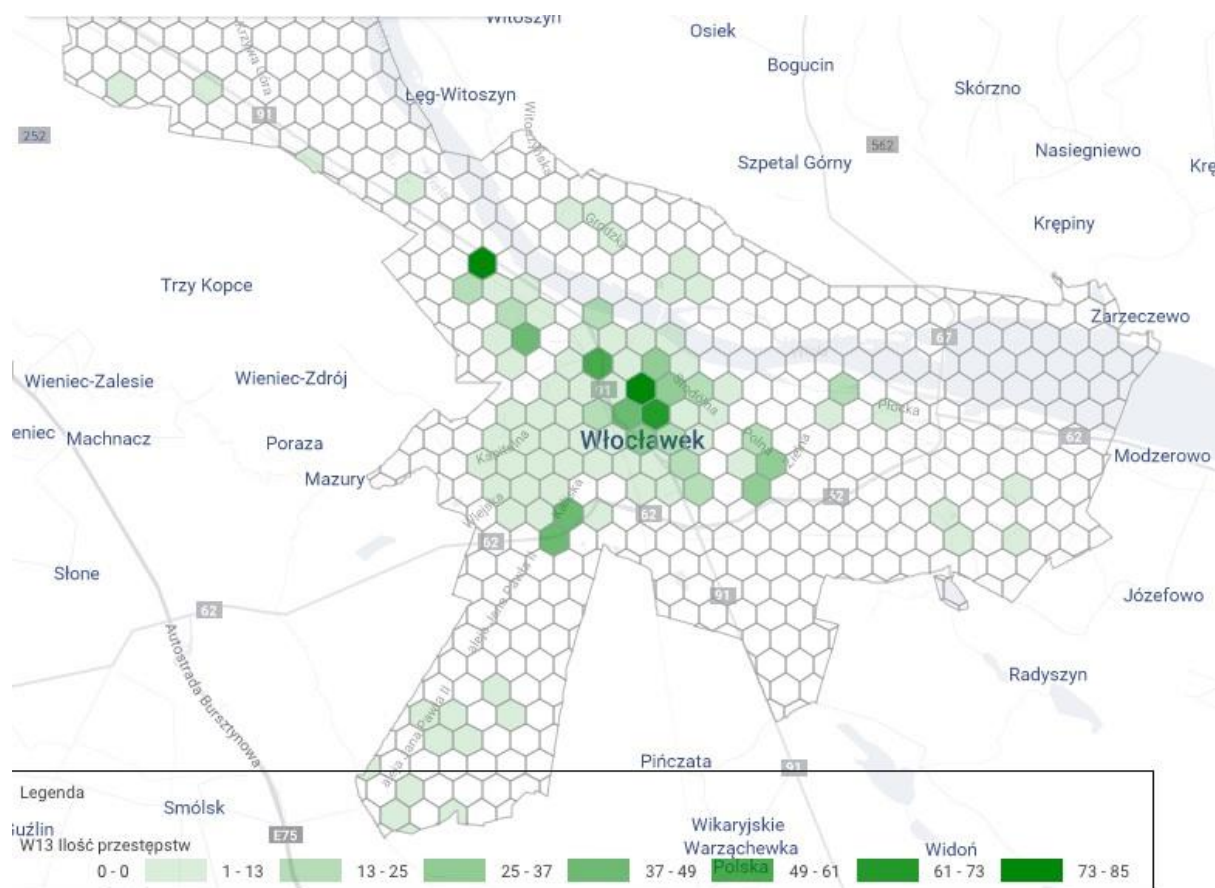
Rysunek 13. Natężenie przestrzenne Niebieskich Kart

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Najwyższą liczbę Niebieskich Kart odnotowano w środkowej części Śródmieścia oraz w miejscach, gdzie zlokalizowane są duże skupiska mieszkalne (11-piętrowe bloki przy ul. Toruńskiej na Zazamczu oraz na Wschodzie Mieszkaniowym).

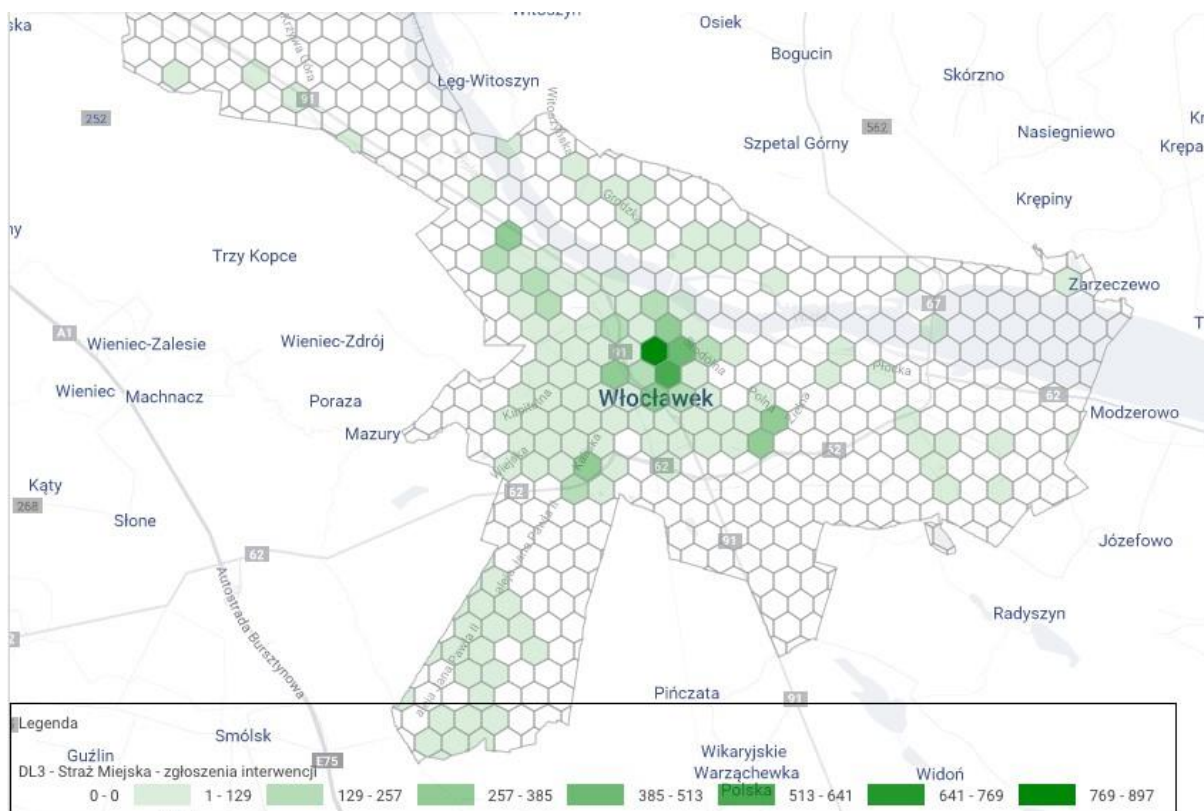
Rysunek 14. Natężenie przestrzenne przestępstw

Źródło: Policja 2015

Analizując wskaźnik natężenia liczby przestępstw na terenie miasta należy zauważyć, iż najwyższy jego poziom został odnotowany, podobnie jak w przypadku Niebieskich Kart, w środkowej części Śródmieścia oraz w miejscach, gdzie zlokalizowane są duże skupiska mieszkalne (11-piętrowe bloki przy ul. Toruńskiej na Zazamczu).

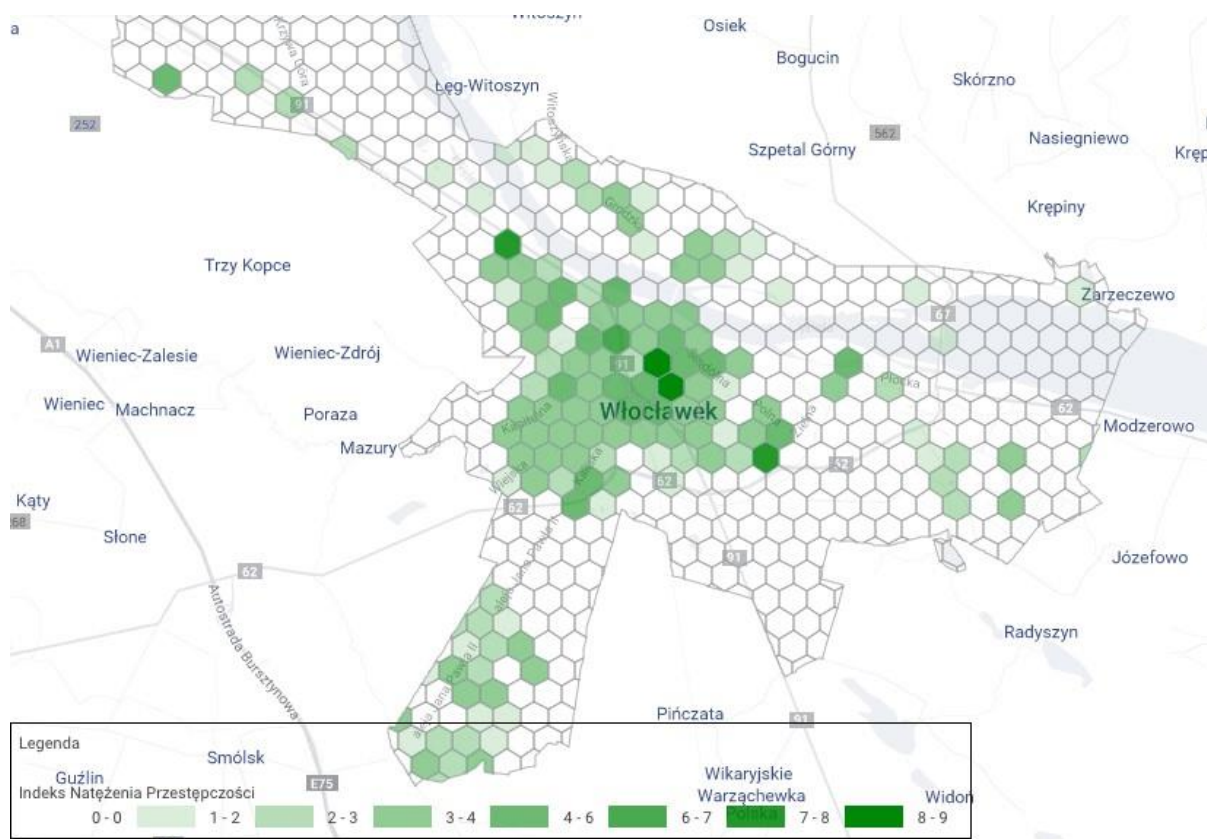
Rysunek 15. Natężenie przestrzenne liczby interwencji Straży Miejskiej

Źródło: Straż Miejska 2015

Analizując wskaźnik natężenia liczby interwencji Straży Miejskiej, najwyższy jego poziom został odnotowany w centralnej części Śródmieścia, w okolicach Placu Wolności oraz Galerii Handlowej „Wzorcownia”.

Rysunek 16. Indeks Natężenia Przestępczości

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2015

Indeks Natężenia Przestępczości potwierdza miejsca koncentracji bezrobocia i ubóstwa. Ponownie to Śródmieście jest obszarem, gdzie dochodzi do największej liczby zdarzeń przestępczych, choć wysokie natężenie notuje się również w blokach 11-pietrowych z wielkiej płyty na ul. Toruńskiej na Zazamczu oraz w blokach na Wschodzie Mieszkaniowym.

2.5. Zjawisko niskiego poziomu edukacji

Niski poziom edukacji jako rezultat wychowywania się w środowisku z licznymi problemami społecznymi, ma istotne znaczenie w pogłębianiu się degradacji. Szkoła, do której uczęszczają takie dzieci i młodzież, aby przeciwdziałać temu zjawisku musi podejmować znacznie większy wysiłek dla wyrównania poziomu nauczania. Aby zobrazować zjawiska we Włocławku na tle miast grupy porównawczej zestawiony został średni wynik szkół z egzaminu gimnazjalnego z matematyki z miastami z grupy porównawczej.

Tabela 5. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego z matematyki

Lp.	Miasto	Wyniki egzaminu gimnazjalnego matematyka (%)
1.	Włocławek	46.0 %
2.	Legnica	46.0%
3.	Elbląg	47.0 %

4.	Kalisz	48.0 %
5.	Płock	49.1 %
6.	Gorzów Wlkp.	49.6 %
7.	Tarnów	50.0 %
8.	Koszalin	52.1 %

Źródło: *Mojapolis 2015*

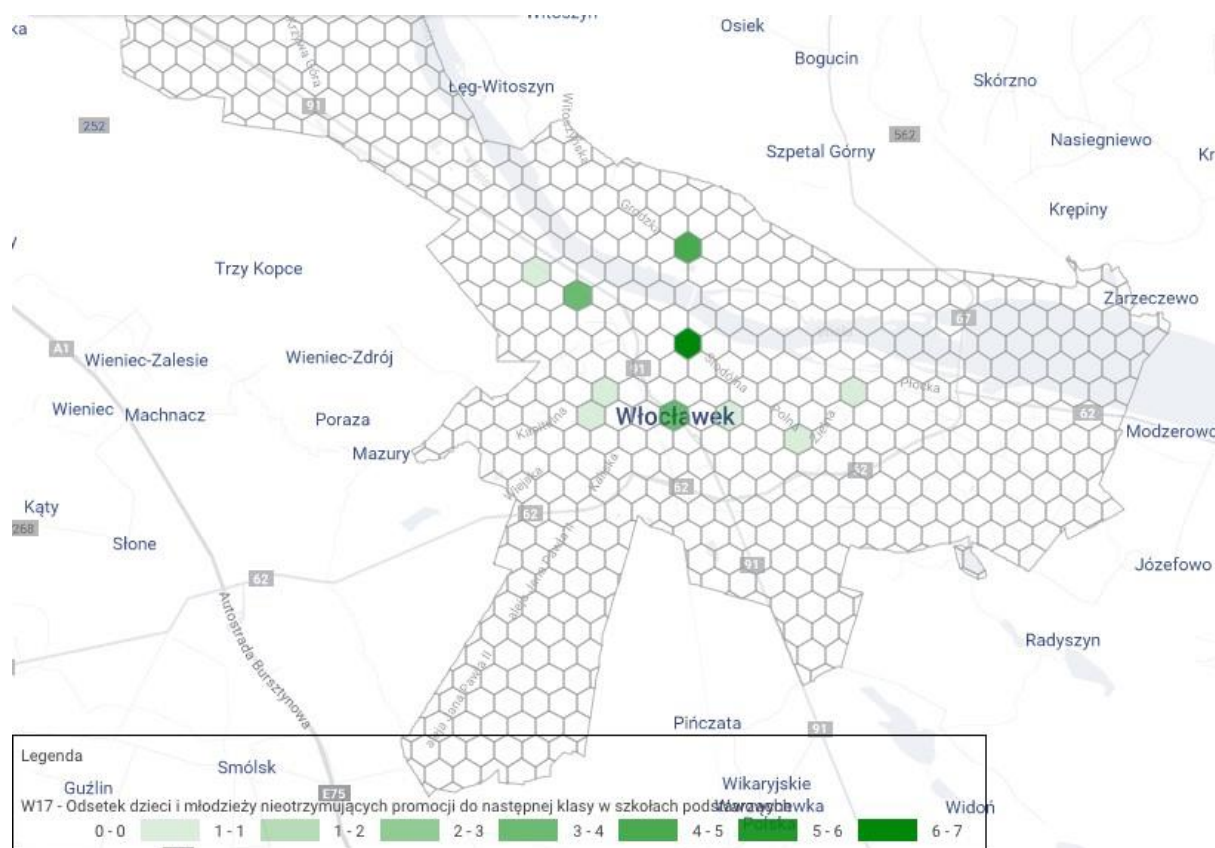
Na tle grupy porównawczej Włocławek charakteryzuje się najniższym wskaźnikiem. Niezbędne jest zatem sprawdzenie, jak wypadają na tle miasta szkoły, położone w obszarze, gdzie koncentrują się negatywne zjawiska ubóstwa, bezrobocia i przestępczości. Poddano analizie poziom edukacji w szkołach podstawowych i gimnazjach, ponieważ tylko tego poziomu w praktyce dotyczy rejonizacja, która umożliwia sformułowanie wniosków przestrzennych dla wskaźnika. Wyniki można przeanalizować na poziomie placówek, więc wynik – pomimo rejonizacji – tylko pośrednio można odnosić do konkretnych terenów w gminie.

Rozkład przestrzenny zjawiska niskiego poziomu edukacji przedstawiony został za pomocą Indeksu Natężenia Problemów Edukacyjnych, który składa się z zespolonych wskaźników:

- liczby dzieci, które nie otrzymały promocji,
- wyników sprawdzianu szóstoklasisty,
- wyników egzaminu gimnazjalnego.

Zespolenie wskaźników będzie polegać na konwersji każdego z nich do jednakowej sześciostopniowej skali a następnie zsumowaniu wskaźników w każdym z pól odniesienia, gdzie znajdują się szkoły. Do wyliczenia i wizualizacji Indeksu Problemów Edukacyjnych (Rysunek 20) odwrócono wskaźniki z wynikami egzaminów w taki sposób, aby wyższy poziom Indeksu (intensywniejszy kolor) wskazywał zjawisko negatywne.

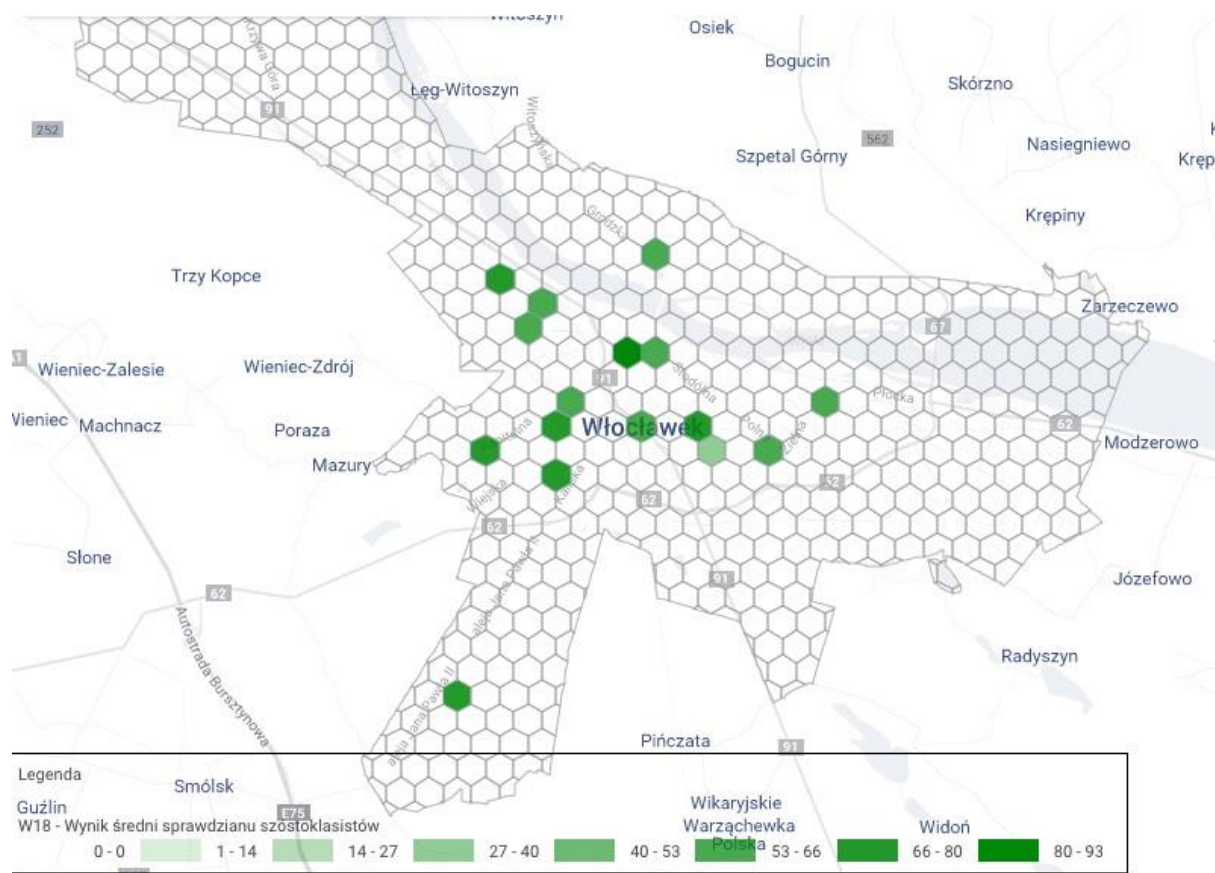
Rysunek 17. Odsetek dzieci które nie otrzymały promocji do następnej klasy w szkołach podstawowych w 2015 roku

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Wskaźnik sumy liczby dzieci, które nie otrzymały promocji do następnej klasy jednoznacznie wskazuje, że najwięcej problemów mają dzieci uczęszczające do Szkoły Podstawowej nr 3 zlokalizowanej przy ul. Cyganka w Śródmieściu.

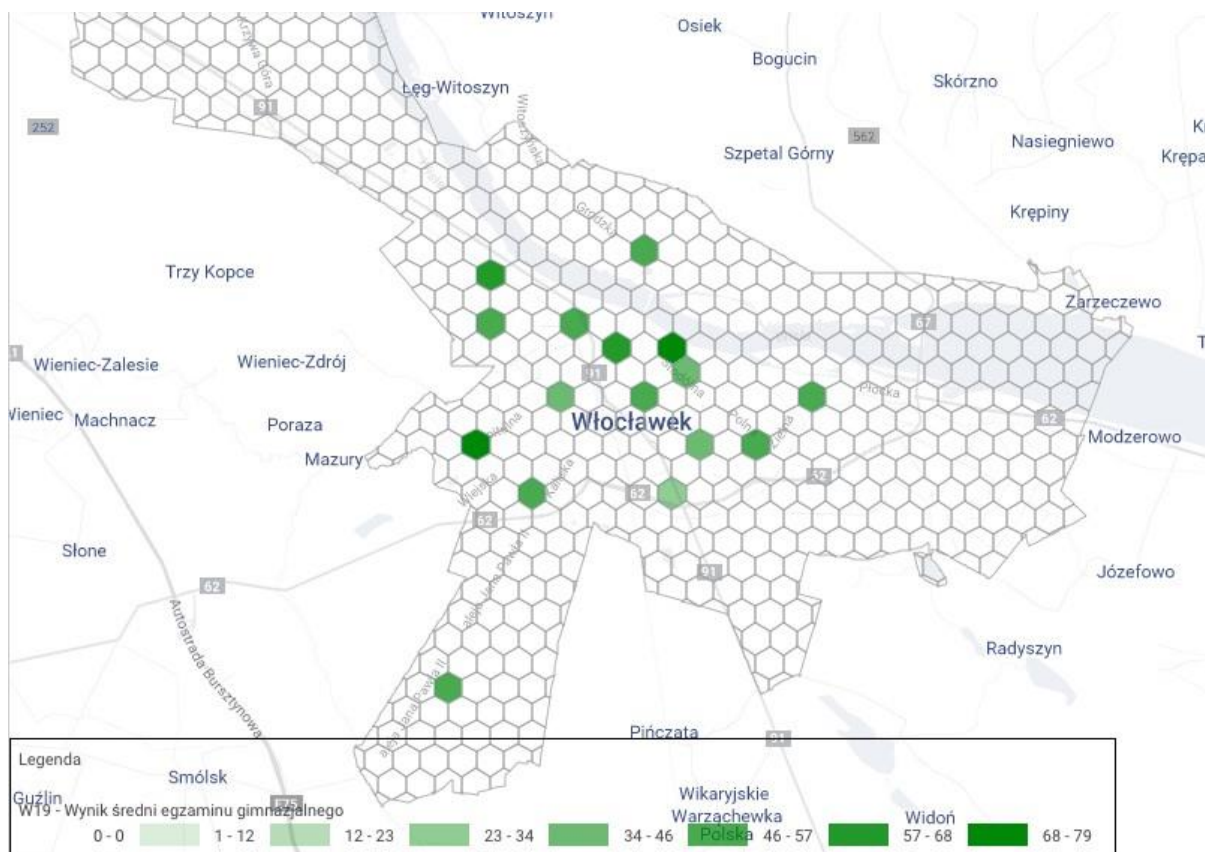
Rysunek 18. Wyniki egzaminów szóstoklasistów w 2015 roku

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Analiza średnich wyników egzaminów szóstoklasistów w roku szkolnym 2014/2015 wskazuje, iż najłabszy wynik z egzaminu został odnotowany w Szkole Podstawowej nr 17 na Wchodzie Mieszkaniowym. Najlepszy wynik osiągnęła Prywatna Szkoła Podstawowa Zespołu Edukacji „Wiedza” zlokalizowana w Śródmieściu przy ul. Słowackiego.

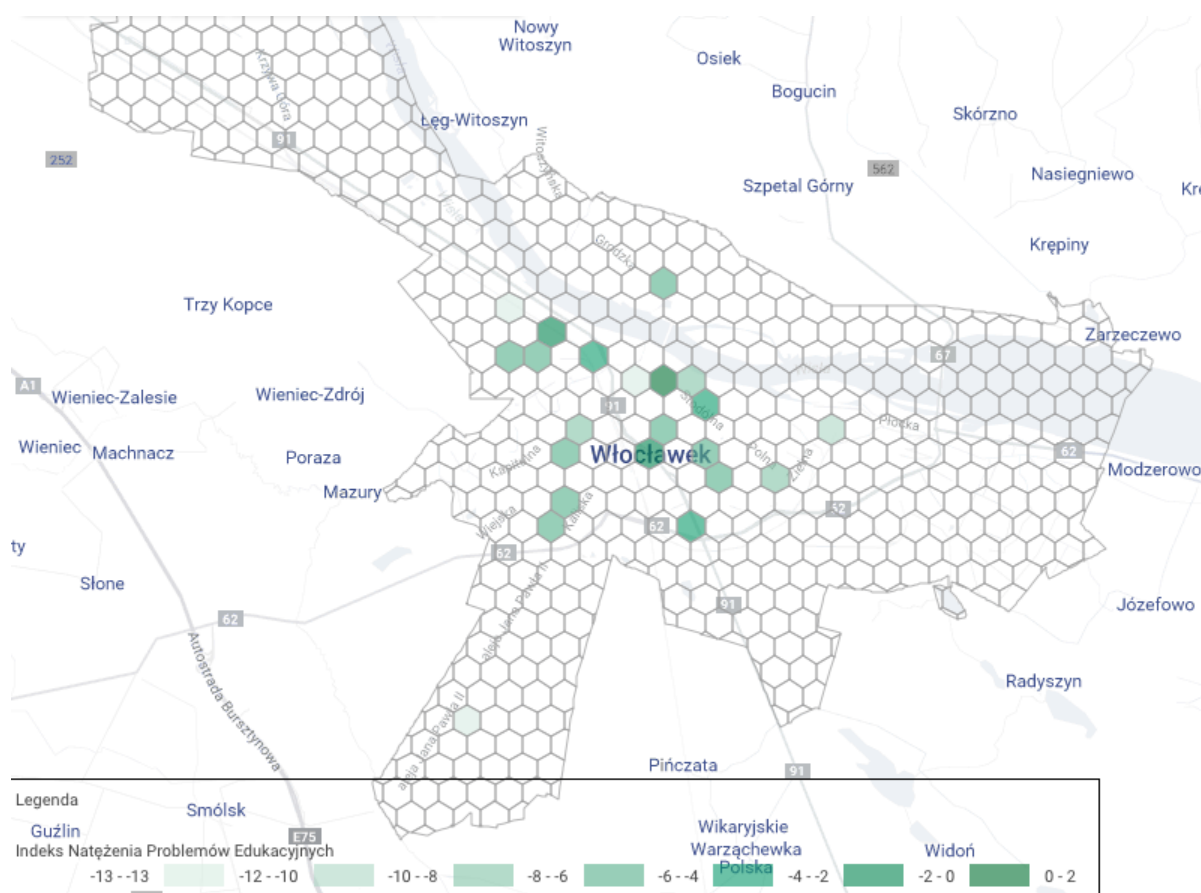
Rysunek 19. Wyniki egzaminów gimnazjalnych w 2015 roku

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Analiza średnich wyników egzaminów gimnazjalnych w roku szkolnym 2014/2015 wskazuje, iż najwyższy wynik z egzaminu został odnotowany w gimnazjum w Zespole Szkół Zawodowych Włocławskiego Stowarzyszenia Oświatowego „Cogito” zlokalizowanym przy u. Chopina na Wschodzie Leśnym. Najlepsze wyniki osiągnęły dwie szkoły niepubliczne położone w Śródmieściu oraz gimnazjum publiczne na Południu.

Rysunek 20. Indeks Natężenia Problemów Edukacyjnych

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Indeks Natężenia Problemów Edukacyjnych, w którym ciemniejszy kolor obrazuje zjawisko negatywne, pośrednio potwierdza, że dzieci z obszaru Śródmieścia mają problemy ze względu na środowisko życia. Wskaźnik sumy liczby dzieci, które nie otrzymały promocji do następnej klasy wskazuje, że najwięcej problemów mają dzieci uczęszczające do Szkoły Podstawowej nr 3 zlokalizowanej przy ul. Cyganka w Śródmieściu, której rejon mieści się w zidentyfikowanych uprzednio obszarach koncentracji ubóstwa, bezrobocia i przestępczości.

Zdiagnozowane tu zróżnicowanie nie może być podstawą oceny pracy poszczególnych szkół. Traktujemy je wyłącznie jako pośrednie wskazanie, że poszczególne szkoły pracują w środowiskach, o zróżnicowanym poziomie wyzwań edukacyjnych. Badania jakościowe potwierdzają, że czynnikiem najsilniej różnicującym wyniki uczniów poszczególnych szkół jest zróżnicowany poziom wsparcia edukacyjnego otrzymywanego przez uczniów w domu rodzinnym. Chodzi tu zarówno o pomoc bezpośrednią w nauce, jak i pośrednie wsparcie w postaci dostarczania wzorców i pobudzania aspiracji.

2.6. Problem niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym

Jako wskaźnik określający poziom uczestnictwa w życiu publicznym mieszkańców Włocławka na tle grupy miast porównawczych wybrano frekwencję w wyborach samorządowych w roku 2014.

Tabela 6. Frekwencja w wyborach samorządowych w roku 2014

Lp.	Miasto	Frekwencja
1.	Płock	45.92
2.	Gorzów Wlkp.	44.23
3.	Koszalin	42.38
4.	Kalisz	41.29
5.	Włocławek	41.12
6.	Tarnów	40.08
7.	Legnica	38.07
8.	Elbląg	35.45

Źródło: PKW 2014

Włocławek na tle grupy porównawczej miast wypada pod względem zaangażowania obywatelskiego poniżej średniej.

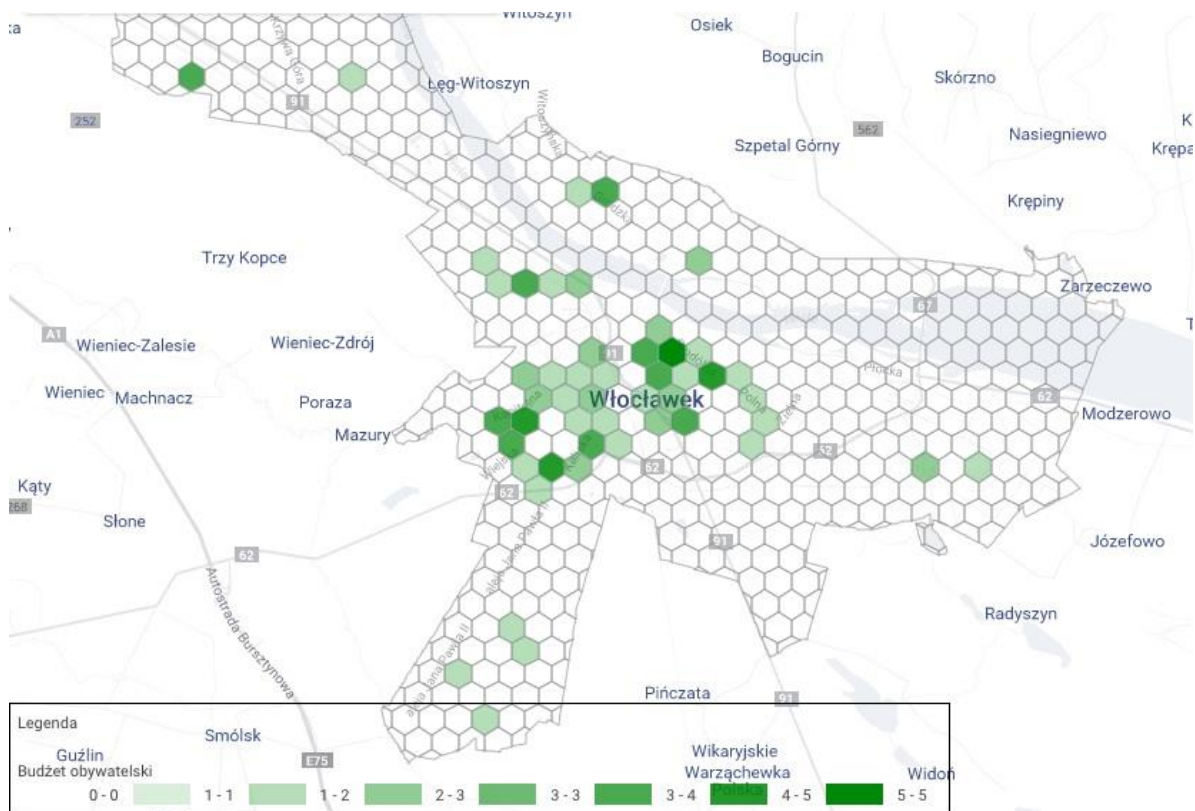
W celu zbadania rozkładu przestrzennego zjawiska niewystarczającego uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, za miary deficytu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym przyjęto wskaźnik, określony jako Indeks Wycofania, obliczany na podstawie 2 zbiorów danych:

- liczby złożonych wniosków do budżetu obywatelskiego czyli poziomu zaangażowania w procedurę budżetu obywatelskiego w 2016 roku. Wskaźnik ten pokazuje zaangażowanie mieszkańców w sprawy lokalne i postawę obywatelską. To zsumowana liczba wniosków do budżetu obywatelskiego złożona przez mieszkańców, (dane zbierane po adresach, zwizualizowane w polach odniesienia).
- poziomu czytelnictwa, mierzonego liczbą wypożyczanych książek przez mieszkańców, wg miejsca zamieszkania.

Zespolenie wskaźników będzie polegać na konwersji każdego z nich do jednakowej sześciostopniowej skali a następnie zsumowaniu wskaźników w każdym z pól odniesienia.

W przypadku tych wskaźników bardziej intensywny kolor wskazuje zjawisko pozytywne.

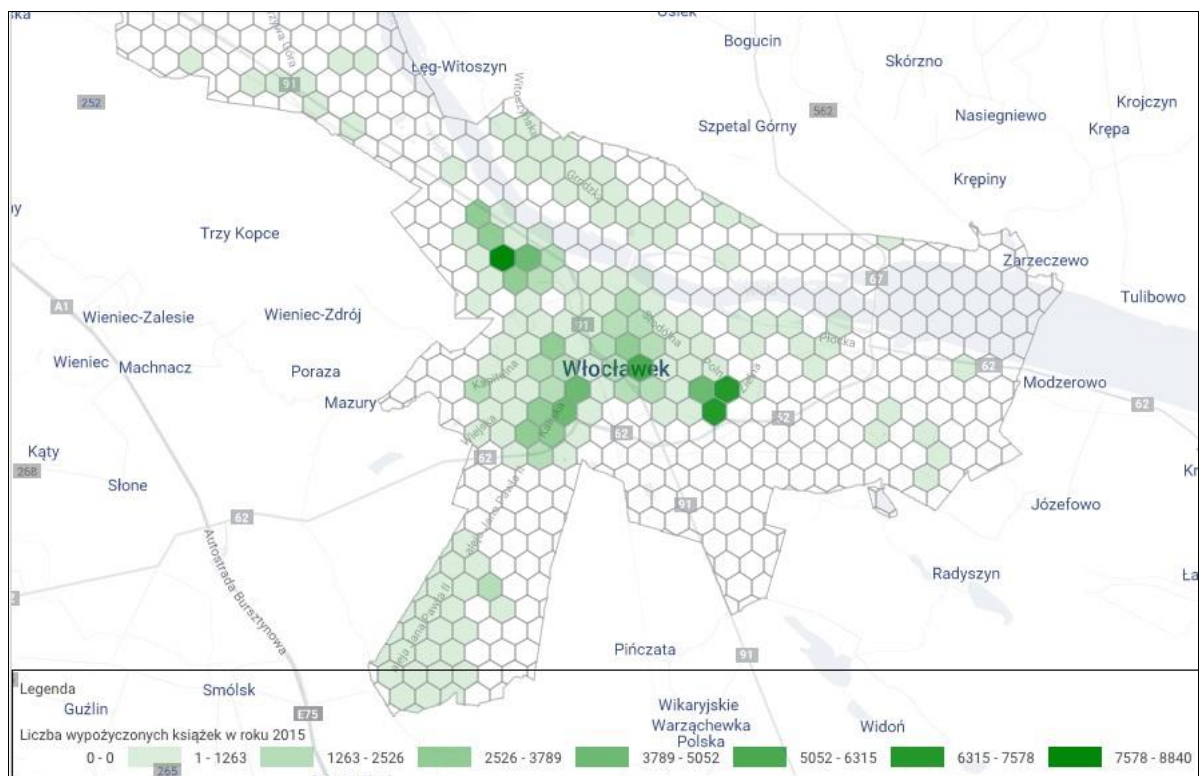
Rysunek 21. Liczba wniosków złożonych do budżetu obywatelskiego

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Najwięcej wniosków do budżetu obywatelskiego w 2016 r., z założoną realizacją zadań w 2017 r., wpłynęło z osiedla Południe i Śródmieścia.

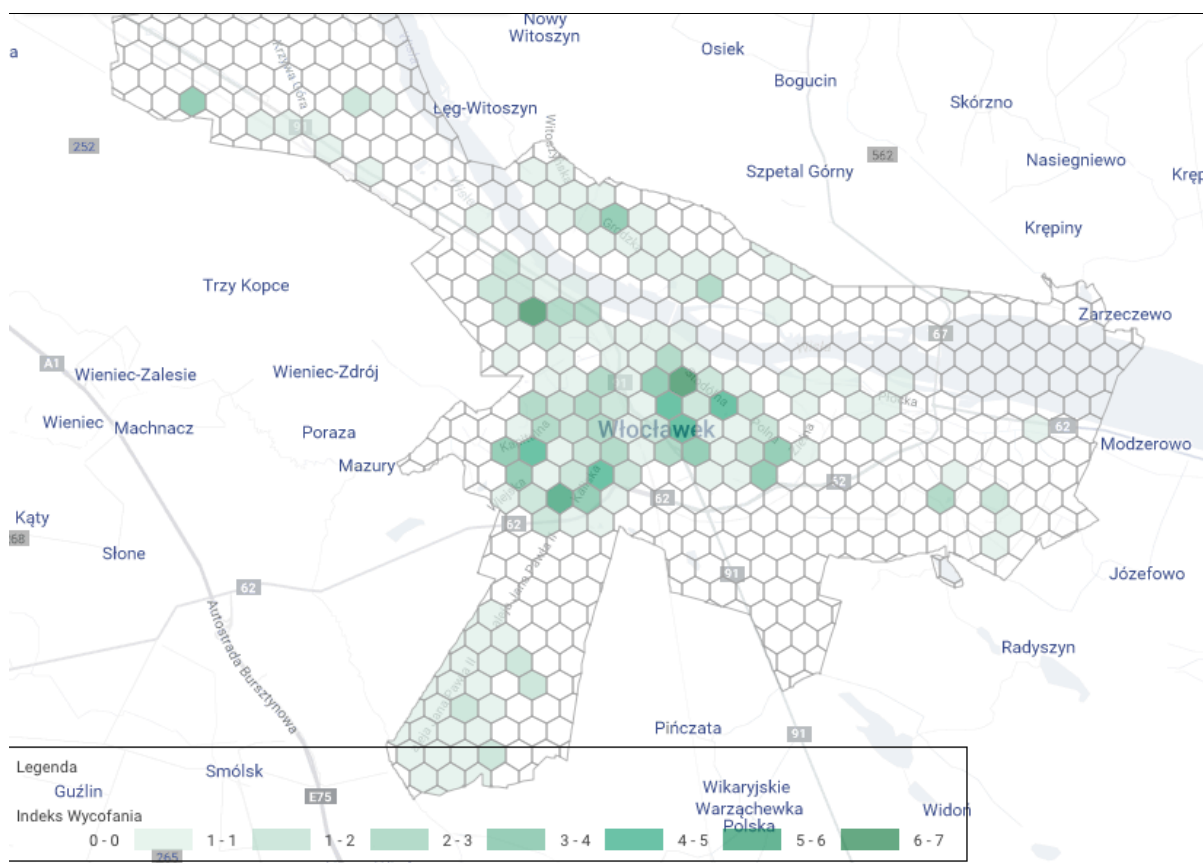
Rysunek 22. Liczba wypożyczanych książek

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2015

Największą liczę książek wypożyczyli mieszkańcy środkowej części Zazamcza oraz południowo-wschodniej części Wschodu Mieszkaniowego.

Rysunek 23. Indeks Wycofania

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Analizując obydwie zbiory zdecydowano uznać, że Indeks Wycofania we Włocławku nie ma problemowego natężenia, a uczestnictwo w życiu publicznym jest tu raczej obszarem potencjału, niż problemów.

Wizualizacja na Rysunku 21. daje bardzo ciekawe zestawienie aktywnych obywatelsko mieszkańców Włocławka. Aktywność ta jest rozproszona, ale wyraźnych jest kilka centrów aktywności. To m.in. obszary, które we wcześniejszych analizach okazały się miejscami koncentracji ubóstwa, bezrobocia i przestępczości. Obszary te w tym przypadku są jednocześnie miejscami wysokiej aktywności, pomimo innych negatywnych czynników charakteryzują się wysokim zaangażowaniem obywatelskim, co stanowi potencjał. Nie oznacza to, że mieszkańcy z problemami są bardziej aktywni, ale że w tych obszarach mieszkają również mieszkańcy aktywni lub tutaj swoje działania w zakresie aktywizowania mieszkańców koncentrują organizacje pozarządowe.

Te miejsca gdzie są aktywni mieszkańcy, to jednocześnie obszary, gdzie mieszkańcy widzą potrzebę zmian.

Wizualizacja natężenia przestrzennego wypożyczenia książek wskazuje, że obszary, które charakteryzują się degradacją społeczną mają również najniższą sumę wypożyczonych książek.

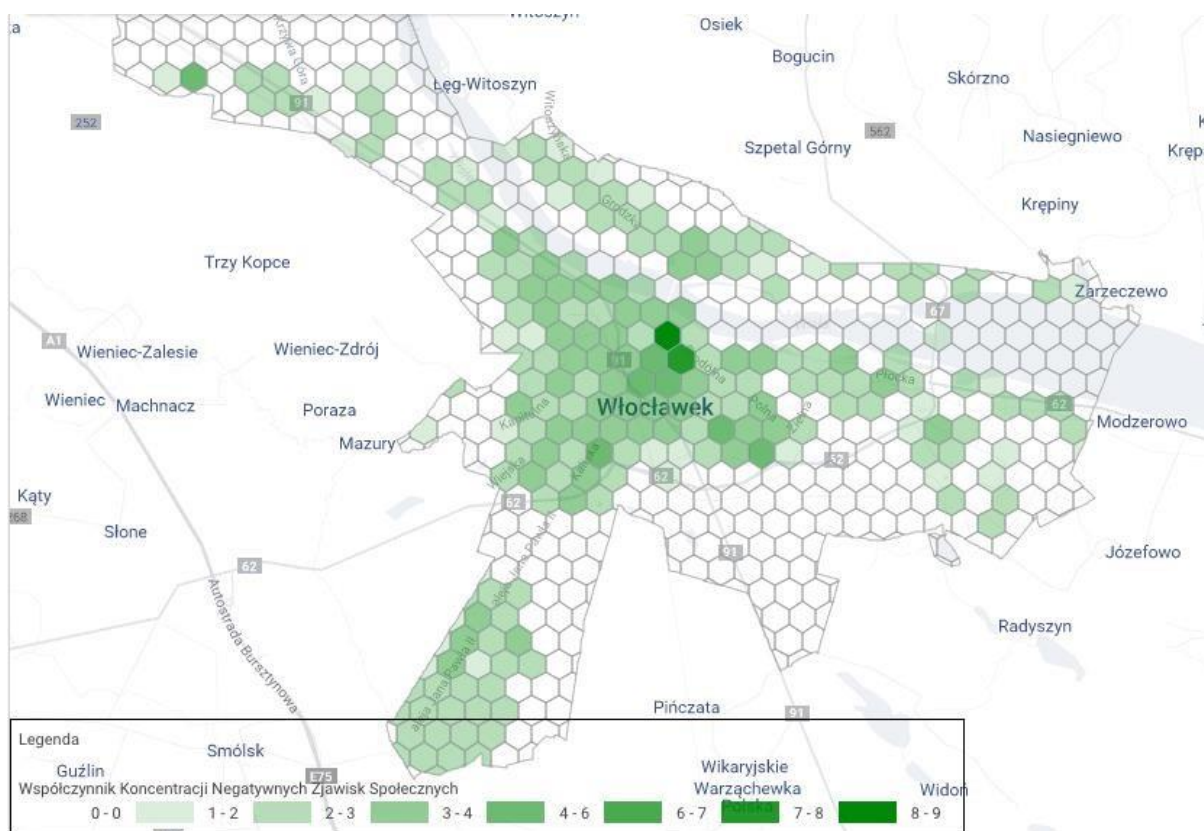
2.7. Koncentracja negatywnych zjawisk społecznych – podsumowanie

W rozdziale 1.1.3.2. przyjęto poniższy ogólny wzór empiryczny dla obliczania **Współczynnika Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych Ks**:

$$Ks = 0,44U + 0,44B + 0,12(P+E+W)$$

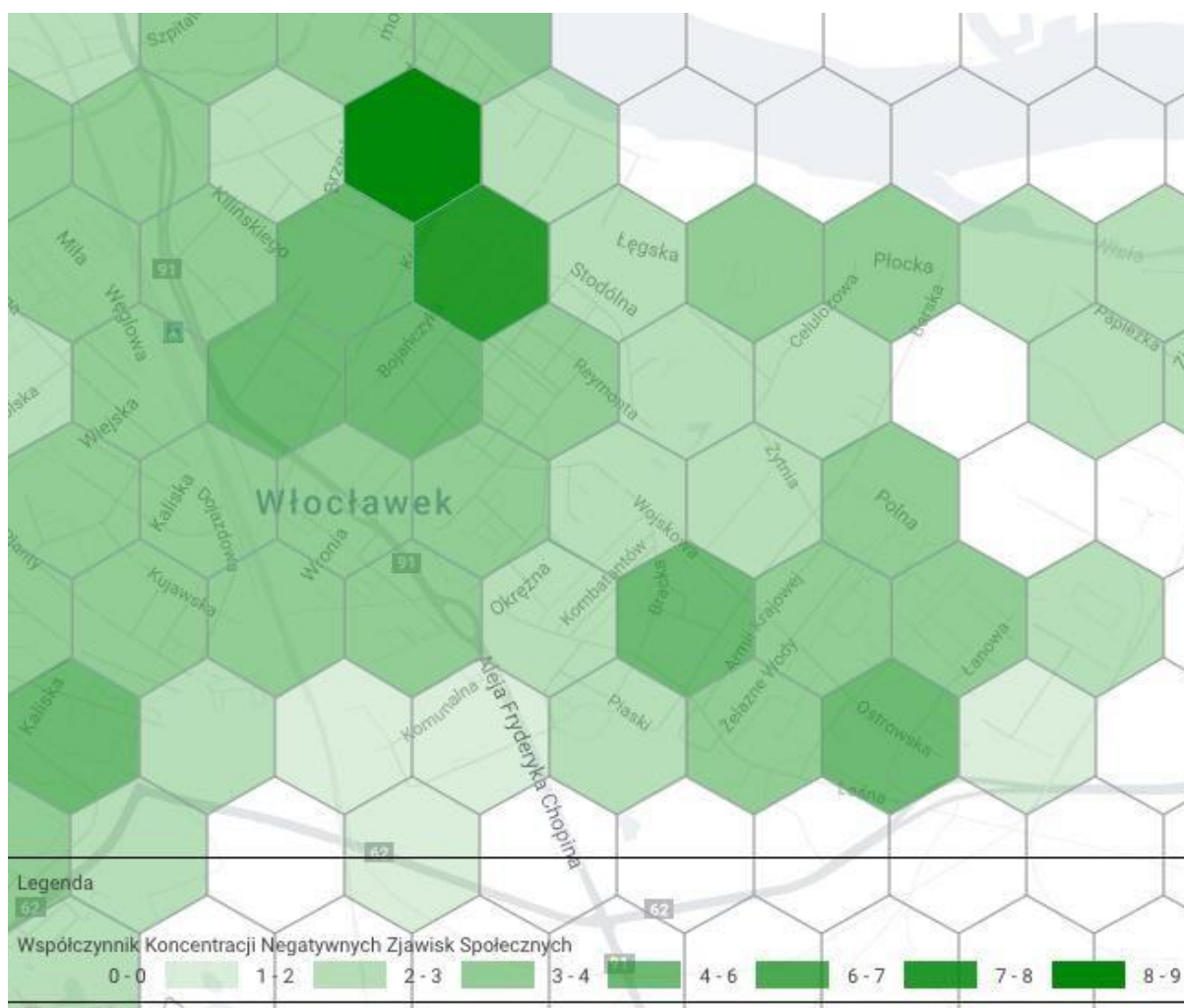
Kartogram rozkładu przestrzennego tak obliczonego Współczynnika Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych przedstawia się następująco:

Rysunek 24. Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych dla Włocławka

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Rysunek 25. Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych w Śródmieściu

Źródło: Urząd Miasta Włocławek 2016

Powyższa mapa umożliwia wstępne wskazanie obszarów koncentracji problemów społecznych. Za koncentrację negatywnych zjawisk uznaje się te pola, których natężenie jest powyżej średniej dla miasta (w skali 1 - 6, są na poziomie 4, 5 i 6). Pola odniesienia o wartościach powyżej średniej występują tylko w Śródmieściu. w okolicy Starego Rynku, ul. 3 Maja, Królewieckiej, Bojańczyka i ulic prostopadłych do nich. Skala negatywnych zjawisk społecznych jest tu niemal dwukrotnie wyższa niż w kolejnym obszarze, na ul. Zakręt i trzykrotnie wyższa niż w pozostałej części miasta.

Dla wskazania obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych powyższe dane zobrazowane zostały w przestrzeni miasta, uwzględniającej spójność funkcjonalno-przestrzenną wyznaczonych obszarów.

Rysunek 26. Obszar koncentracji negatywnych zjawisk społecznych

Źródło: opracowanie własne PZR Consulting Sp. z o.o. 2016

Kolejnym krokiem analizy będzie zbadanie negatywnych zjawisk gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalno-przestrzennych oraz technicznych w obszarze gminy. Obowiązkowe jest nałożenie się na obszar koncentracji negatywnych zjawisk społecznych minimum jednego negatywnego zjawiska spośród wyżej wymienionych.

3. Występowanie negatywnych zjawisk innych, niż społeczne

Obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (omówionych w części 2 Diagnozy), można wyznaczyć jako obszar zdegradowany jedynie w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- gospodarczych,
- środowiskowych,
- przestrzenno-funkcjonalnych,
- technicznych.

3.1. Negatywne zjawiska gospodarcze

Zapis ustawy zwraca uwagę w szczególności na dwa rodzaje negatywnych zjawisk gospodarczych: niski stopień przedsiębiorczości oraz słaba kondycja lokalnych przedsiębiorstw. W odniesieniu do obu zjawisk należy brać pod uwagę, że sama statystyka nie daje dobrej informacji o faktycznym stanie lokalnej gospodarki.

Została wykonana analiza danych zastanych, uzupełniona o przeprowadzone badania obserwacyjne (zliczanie, mapowanie przestrzeni).

3.1.1. Przedsiębiorczość: Włocławek na tle grupy porównawczej

Potencjał przedsiębiorczości to potencjał postawy przedsiębiorczej wśród mieszkańców, a więc gotowość do podejmowania aktywności z własnej inicjatywy, mierzona dynamiką rejestrowania nowych firm.

Tabela 7. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze na 10 tys. mieszkańców

Lp.	Miasto	nowe podmioty gospodarcze
1.	Włocławek	75
2.	Tarnów	83
3.	Elbląg	89
4..	Płock	90
5.	Kalisz	93
6.	Legnica	99

7.	Gorzów Wlkp.	106
8.	Koszalin	121

Źródło: MojaPolis 2014

Okazuje się, że Włocławek pod względem przedsiębiorczości mieszkańców, gotowości do podejmowania przez nich ryzyka na tle innych miast wypada najslabiej.

Dla poprawy sytuacji na terenach rewitalizowanych ważne znaczenie ma zatrudnienie ściśle lokalne, powstające najczęściej w mikroprzedsiębiorstwach i małych przedsiębiorstwach.

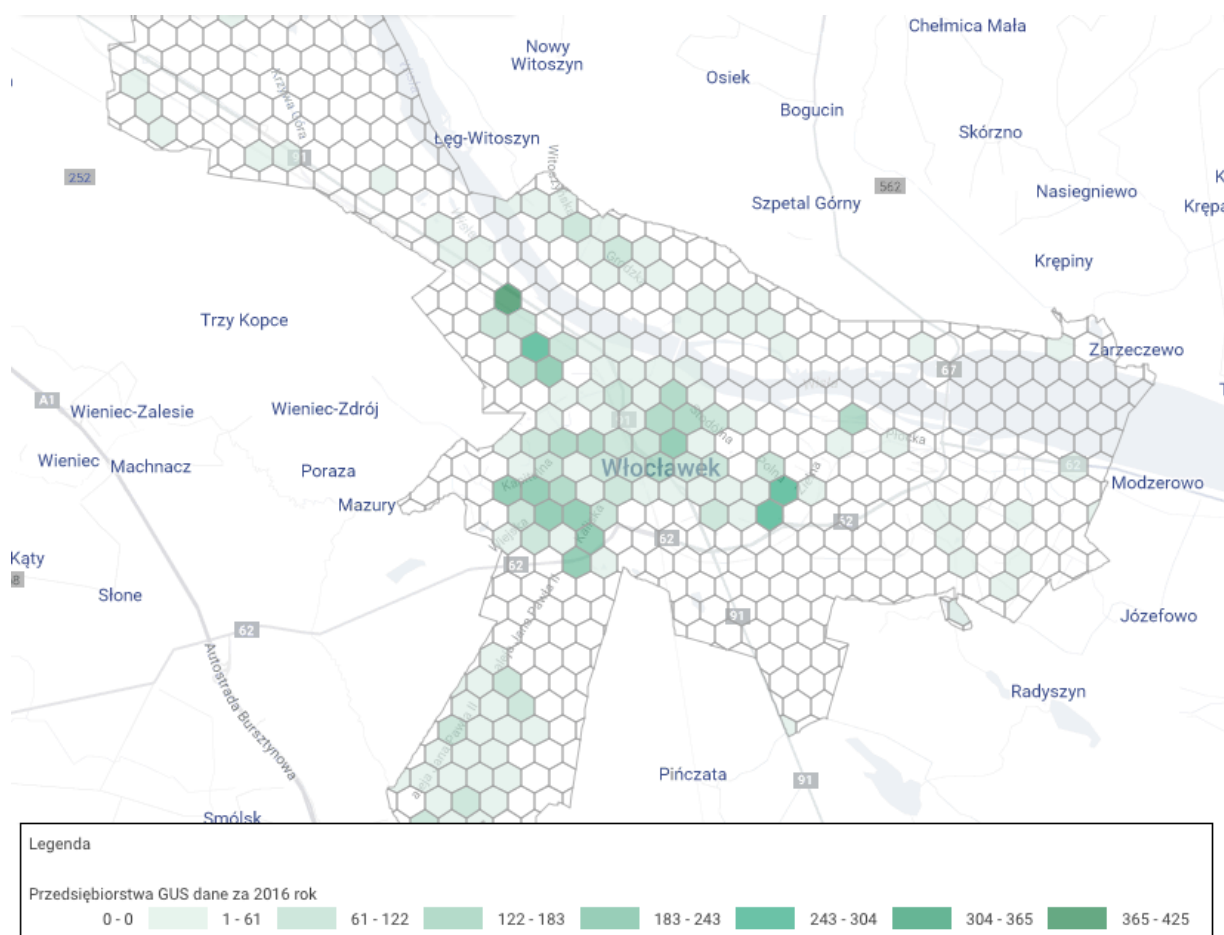
3.1.2. Stopień przedsiębiorczości

Podstawową zebraną informacją statystyczną o problemach gospodarczych będzie informacja o rozmieszczeniu przestrzennym opuszczonych lokali na działalność gospodarczą nie znajdujących najemców lub po prostu lokale-pustostany pozostające bez użytkownika lub lokale na sprzedaż.

Nasylenie takich miejsc jest główną przesłanką dla stwierdzenia niskiego poziomu przedsiębiorczości na danym obszarze.

Podstawową informacją statystyczną o rozkładzie przestrzennym problemów gospodarczych w zakresie poziomu przedsiębiorczości będzie informacja o rozmieszczeniu przestrzennym przedsiębiorców po adresach zamieszkania. Niski poziom w poszczególnych polach odniesienia może być pośrednią przesłanką dla stwierdzenia niskiego poziomu przedsiębiorczości mieszkańców danego pola odniesienia.

Rysunek 27. Przedsiębiorstwa istniejące w 2016 roku po adresach zamieszkania właścicieli (osób fizycznych)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny 2016

Największa liczba włocławskich przedsiębiorców zamieszkuje na osiedlu Zamczysko przy ul. Toruńskiej oraz na Wschodzie Mieszkaniowym. To jednocześnie obszary o największej gęstości zaludnienia. Najmniejsza na Zawiszu, Michelinie, Zachodzie Przemysłowym. Śródmieście w tej statystyce wypada na średnim poziomie.

Uzupełniającą informacją o problemach gospodarczych będą dane zebrane podczas badań terenowych w obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych o rozmieszczeniu przestrzennym opuszczonych lokali na działalność gospodarczą, nie znajdujących najemców lub po prostu lokale-pustostany pozostające bez użytkownika lub lokale na sprzedaż.

Nasylenie takich miejsc jest główną przesłanką dla stwierdzenia niskiego poziomu przedsiębiorczości na danym obszarze.

Metodologia badania:

Badanie polegało na spisie z natury wszystkich opuszczonych lokali użytkowych po adresach, w całym obszarze koncentracji negatywnych zjawisk, na każdej z ulic. Zebrane informacje wprowadzono do arkusza kalkulacyjnego, liczbę pustych lokali zsumowano po ulicach.

Tabela 8. Suma opuszczonych lokali gospodarczych na poszczególnych ulicach obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (badania własne, 2016)

Ulica:	Liczba pustych lokali
3 maja	17
Królewiecka	13
Cyganka	9
Piekarska	4
Żabia	4
Stodólna	3
Chopina	3
Św. Antoniego	3
Brzeska	3
Zielony Rynek	3
Zapiecek	3
Przedmiejska	2
Tumska	2
Łęgska	2
Młynarska	1
Targowa	1
Chmielna	1
Bojańczyka	1
Bukowa	1
Szczęśliwa	1
Złota	1
Zamcza	1
Miedziana	0
Gdańska	0
Wyszyńskiego	0
Srebrna	0
średnia:	3,04

Źródło: PZR Consulting Sp. zo.o.2016

Średnia liczba pustych lokali do wynajęcia w obszarze badań to 3 lokale na ulicę. Zatem jako ulice o podwyższonej koncentracji uznano te, na których są minimum 4 lokale. Poniższa rycina zawiera zaznaczone ulice o podwyższonej koncentracji pustych lokali użytkowych. Dzięki wizualizacji widzimy wyraźną koncentrację niskiego stopnia przedsiębiorczości.

Rysunek 27. Ulice obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych o największej liczbie lokali do wynajęcia

Źródło: PZR Consulting Sp. zo.o.2016

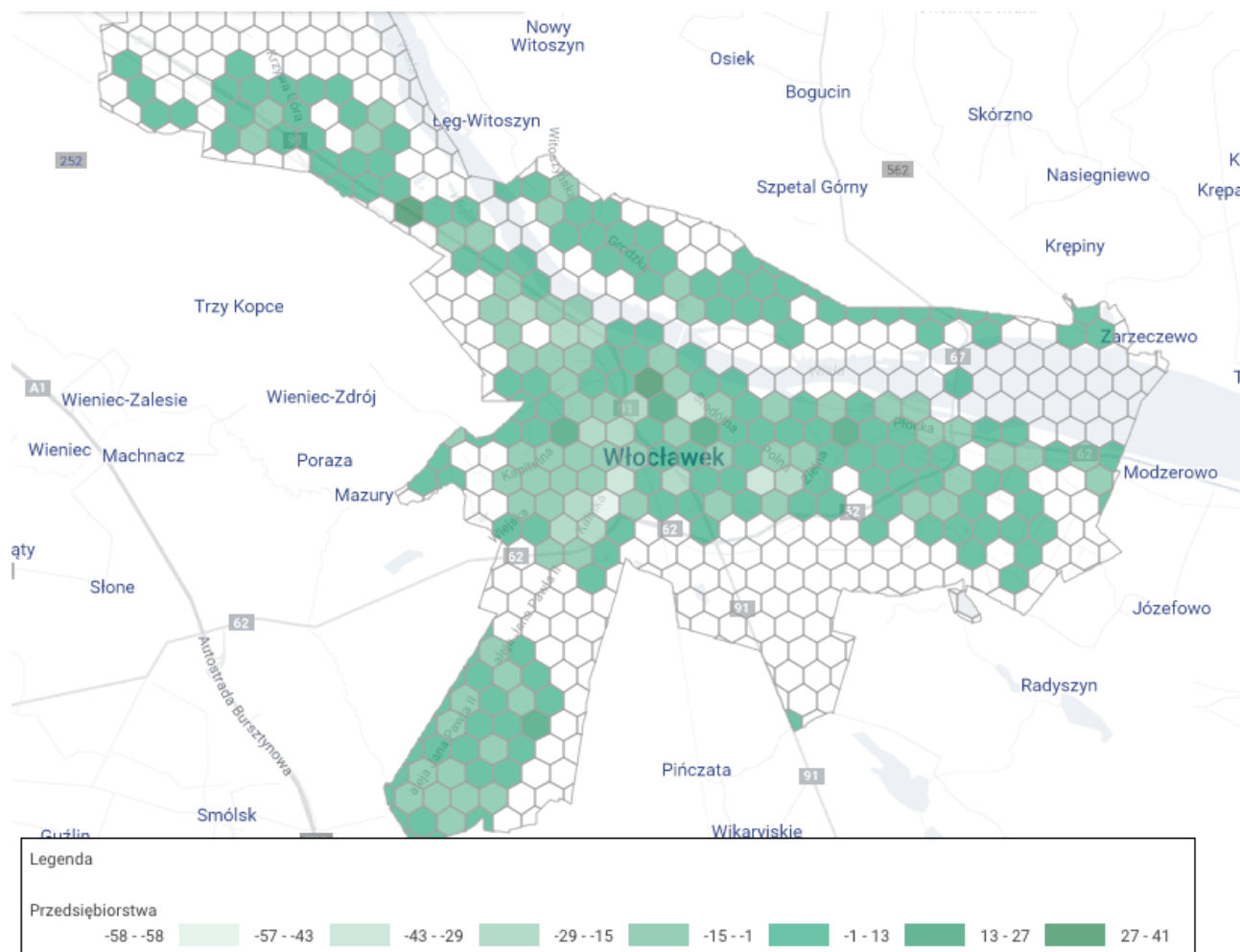
Z zaobserwowanego stanu można wnioskować, że w zaznaczonym obszarze rynek nie reaguje zainteresowaniem na istniejącą podaż lokali użytkowych, a więc stopień przedsiębiorczości w analizowanym obszarze jest zdecydowanie niski (zapewne w reakcji na obiektywnie trudne warunki prowadzenia działalności gospodarczej i słaby popyt).

Podobnie przedstawia się sytuacja z nieruchomościami i lokalami, które na omawianym obszarze są pustostanami i pozostają nieużytkowane, jednak nie są wystawione do wynajmu, prawdopodobnie ze względu na bardzo zły stan techniczny. Dużą liczbę takich obiektów na danym terenie można odczytywać jako brak gotowości rynku do poniesienia nakładów na ich remonty w celu uruchomienia w nich działalności gospodarczej. Jest to więc przesłanka do stwierdzenia ograniczonej atrakcyjności obszaru dla działalności gospodarczej.

Przedsiębiorczość we Włocławku zastała także przeanalizowana za pomocą wskaźnika dynamiki liczby podmiotów gospodarczych w okresie minionych 10 lat. Poniższa mapa przedstawia rozkład przestrzenny tej dynamiki w mieście w odniesieniu do lat 2005 i 2015.

Rysunek 28. Dynamika liczby przedsiębiorstw a miście w odniesieniu do lat 2005 i 2015.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny 2005 - 2015

Wskaźnik dynamiki liczby podmiotów gospodarczych (ciemne pole siatki oznacza wzrost liczby przedsiębiorstw) prezentowany w rozkładzie przestrzennym wskazuje, że znaczna część miasta wykazuje niewielki wzrost liczby przedsiębiorstw, jednak występują również obszary wykazujące regres gospodarczy. Do takich obszarów należy obszar środkowo-zachodniej części Śródmieścia, który notuje najwyższy spadek liczby firm.

Dane statystyczne w tym zakresie stanowią przesłankę, że obszar koncentracji negatywnych zjawisk społecznych jest jednocześnie obszarem o słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, których tu ubywa. Możemy wnioskować, że stan nagromadzenia problemów społecznych, w szczególności koncentracja ubóstwa, wpływa na bardzo niski poziom popytu lokalnego i radykalnie zmniejsza szanse na rentowność handlu i usług prowadzonych w tym obszarze.

Uzupełniającą informacją, która mogłaby potwierdzić słabą kondycję przedsiębiorstw w obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych będą dane zebrane podczas badań terenowych w obszarze odnośnie obecności usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych.

Przy bardzo słabym popycie wynikającym z ubóstwa nabywców na analizowanym obszarze teoretycznie powinny pojawić się nagromadzenie szczególnego typu usług charakterystycznych dla obszarów biedy: to lombardy, pożyczki-chwilówki, zakłady bukmacherskie, oraz handel towarami najtańszymi (tania odzież, „wszystko po 5 zł” itp.).

Zbadane zostało współwystępowanie tego negatywnego zjawiska gospodarczego na obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych.

Metodologia badania:

Badanie polegało na spisie z natury wszystkich miejsc prowadzenia usług charakterystycznych dla obszarów biedy po adresach, w całym obszarze koncentracji negatywnych zjawisk, na każdej z ulic. Zebrane informacje wprowadzono do arkusza kalkulacyjnego, liczbę takich miejsc zsumowano po ulicach.

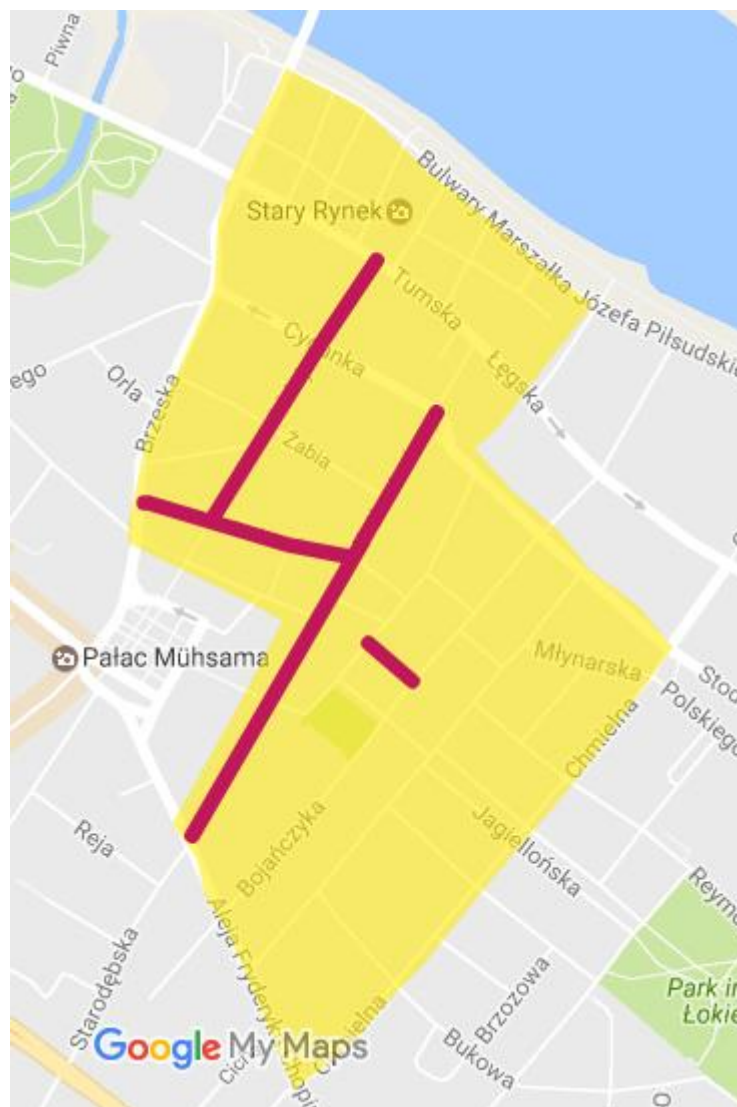
Tabela 9. Suma usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych na poszczególnych ulicach

Ulica:	Przedsiębiorstwa biedy:
Królewiecka	8
Piekarska	7
3 maja	4
Przedmiejska	4
Zielony Rynek	4
Chopina	3
Sw. Antoniego	2
Zabia	1
Cyganka	1
Złota	1
Zapiecek	1
Młynarska	0
Targowa	0
Stodólna	0
Chmielna	0
Bojańczyka	0
Bukowa	0
Szczęśliwa	0
Miedziana	0
Brzeska	0
Gdańska	0
Wyszyńskiego	0
Tumska	0
Srebrna	0
Zamcza	0
Łęgska	0

Źródło: PZR Consulting Sp. zo.o.2016

Jako ulice o wysokiej koncentracji usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych uznano te ulice, gdzie suma tych usług jest wyższa niż 3. Okazuje się, że nagromadzenie tego typu usług szczególnie dostrzegalne jest w centralnej części obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych tj. na ulicy Królewieckiej, Piekarskiej, 3 Maja oraz na Zielonym Rynku. Te ulice zaznaczono na poniższej rycinie:

Rysunek 29. Ulice, na których występuje najwięcej usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych

Źródło: PZR Consulting Sp. zo.o.2016

Występowanie zarówno niskiego stopnia przedsiębiorczości zmierzone liczbą lokali do wynajęcia, jak występowanie usług charakterystycznych dla obszarów biedy jest w części analizowanego obszaru bezsporne.

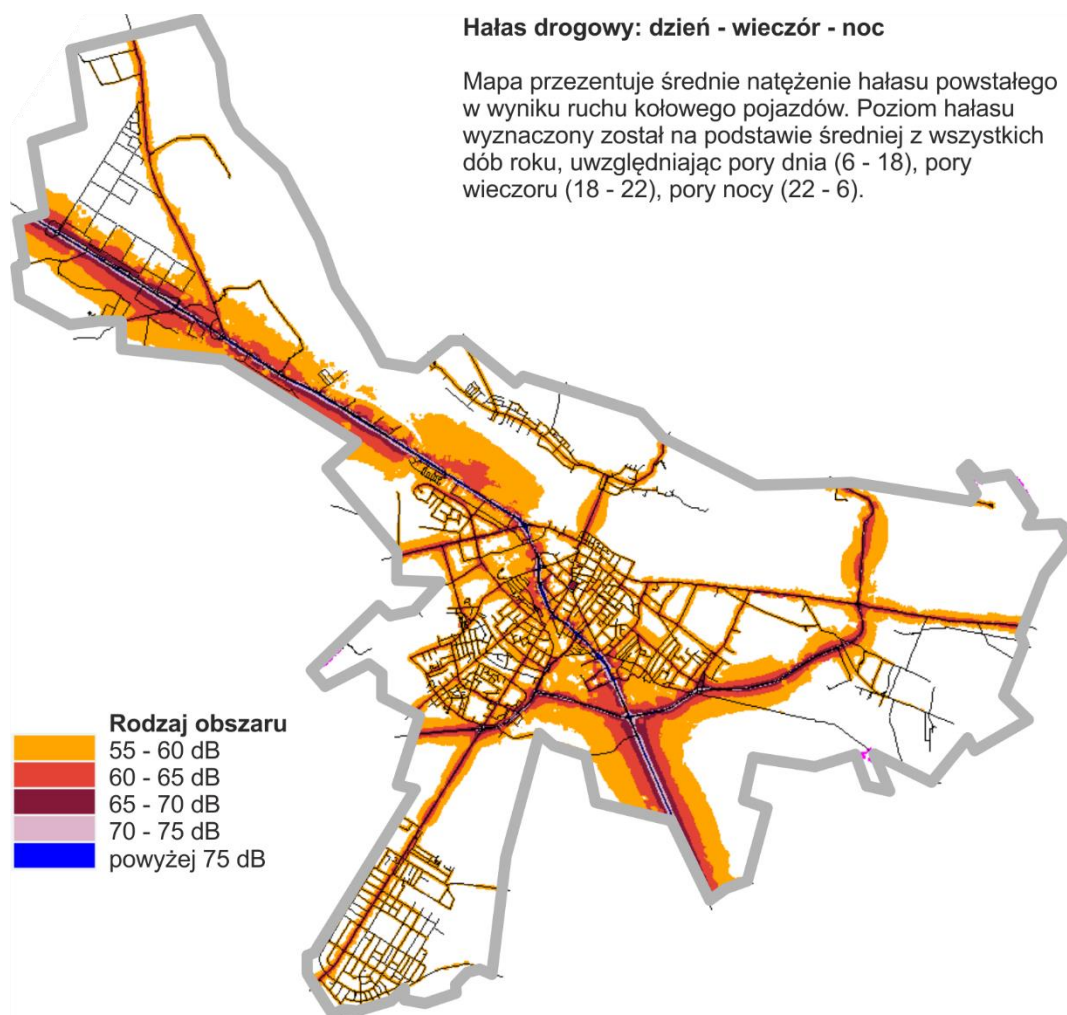
3.2. Negatywne zjawiska środowiskowe

Głównym zauważonym na etapie diagnozy negatywnym zjawiskiem środowiskowym jest zanieczyszczenie akustyczne, spowodowane hałasem drogowym, kolejowym i przemysłowym.

3.2.1. Hałas drogowy

W granicach administracyjnych miasta Włocławka przebiegają następujące drogi krajowe: długości dróg wg kategorii administracyjnych wynosi: krajowe - 27,5 km, wojewódzkie - 0,9 km, powiatowe - 51,1 km i gminne - 129,1 km. Nałożenie funkcji ruchu tranzytowego i wewnętrznego jest jedną z głównych przyczyn nadmiernego obciążenia elementów sieci drogowej. Obecnie, jedną z najbardziej obciążonych ulic miasta jest odcinek drogi krajowej Nr 91 oraz drogi krajowej nr 62.

Rysunek 30. Hałas drogowy (dzień – wieczór – noc)

Źródło: Mapa akustyczna Włocławka

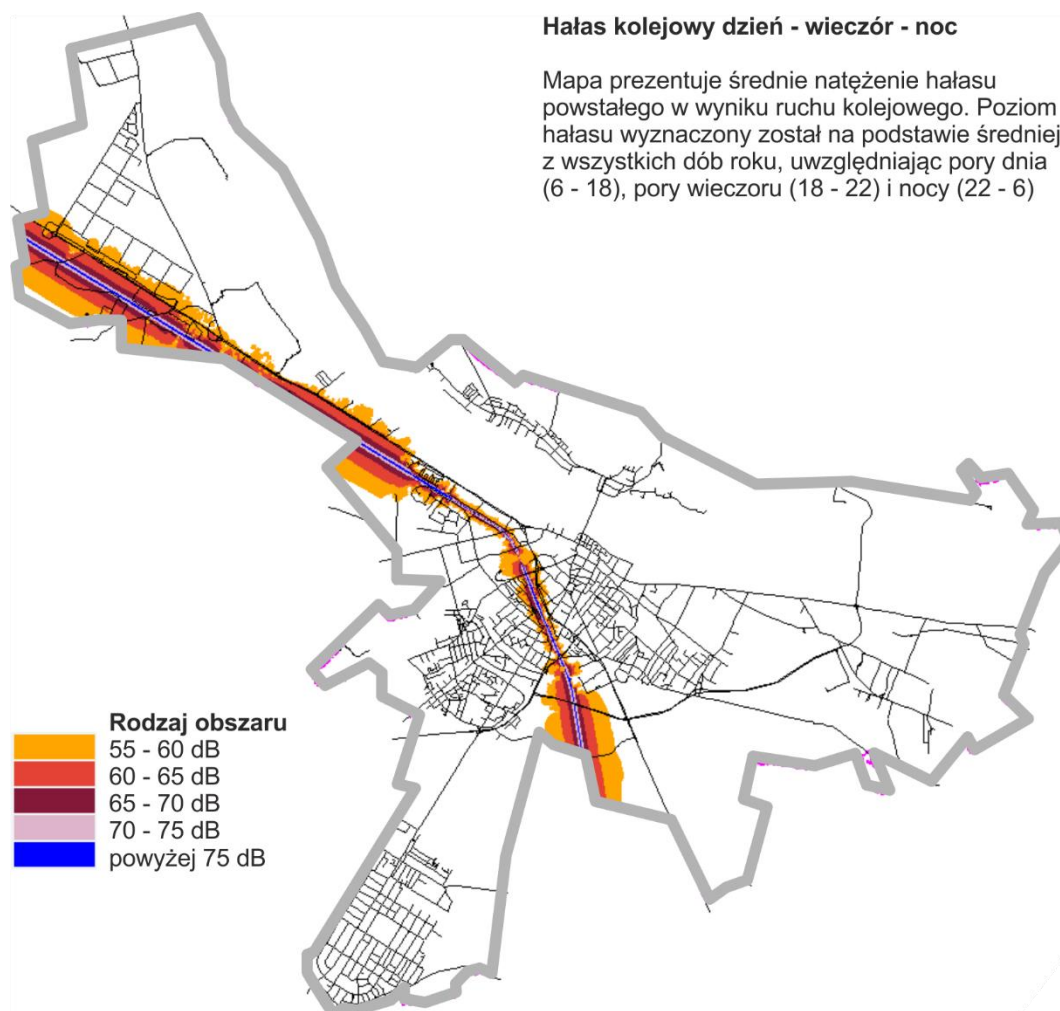
3.2.2. Hałas kolejowy

Włocławek znajduje się pomiędzy dwoma węzłami kolejowymi: Toruniem i Kutnem, na trasie Północ – Południe. Przez miasto przebiega linia kolejowa nr 18 (relacji Kutno – Włocławek – Toruń – Bydgoszcz), która jest dwutorowa i zelektryfikowana. Odbywa się na niej ruch pasażerski i towarowy.

Długość linii kolejowej w granicach administracyjnych miasta wynosi ok. 12 km. Na terenie miasta funkcjonują następujące dworce i stacje kolejowe:

- Włocławek,
- Włocławek Zazamcze
- stacja Włocławek Brzezcie.

Rysunek 31. Hałas kolejowy (dzień – wieczór – noc)

Źródło: Mapa akustyczna Włocławka

Natężenie hałasu jest zróżnicowane na przebiegu linii kolejowej z największe jego natężeniem na odcinkach przygranicznych miasta.

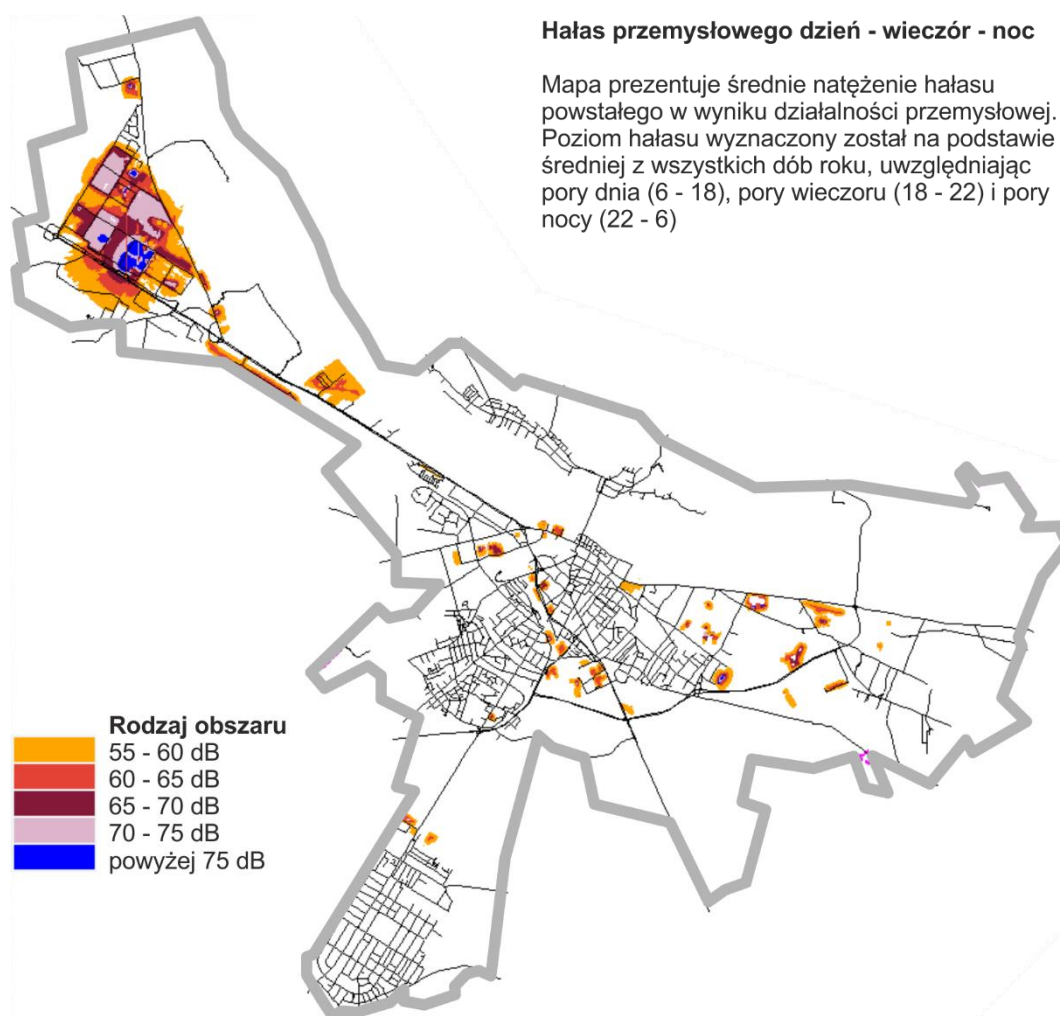
3.2.3. Hałas przemysłowy

Włocławek jest znaczącym ośrodkiem przemysłowym oraz zapleczem usługowym dla rolniczego regionu. W mieście działa szereg przedsiębiorstw z branży przemysłu chemicznego, metalowego, elektromaszynowego, ceramicznego i rolno-spożywczego.

Do obliczeń hałasu przemysłowego, na potrzeby mapy akustycznej Włocławka, uwzględnionych zostało 61 zakładów przemysłowych i handlowo-usługowych. Zakłady przemysłowe uwzględnione w obliczeniach mapy akustycznej stanowią reprezentatywną charakterystykę działalności produkcyjno-gospodarczej występującej na terenie Włocławka.

W mieście funkcjonuje Włocławska Strefa Rozwoju Gospodarczego na Zachodzie Przemysłowym, co sprzyja powstawaniu nowych przedsiębiorstw. Na wielkość emisji hałasu w poddanych analizie zakładach produkcyjnych, oprócz źródeł punktowych i powierzchniowych zależnych od stosowanej technologii produkcji, istotny wpływ ma także rodzaj i sposób wykorzystania środków transportu surowców i wyrobów oraz sposób ich załadunku (suwnice, dźwigi, wózki widłowe, taśmociągi).

Rysunek 32. Hałas przemysłowy (dzień – wieczór – noc)

Źródło: Mapa akustyczna Włocławka

Największe natężenie hałasu przemysłowego występuje na Zachodzie Przemysłowym.

3.3. Negatywne zjawiska techniczne i przestrzenno-funkcjonalne

Ustawa wskazuje, że wśród negatywnych zjawisk technicznych i przestrzenno-funkcjonalnych należy przeanalizować w szczególności: stan techniczny budynków, szczególnie zabudowy mieszkaniowej, a w przypadku zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych, niedobór lub niską jakość terenów publicznych.

3.3.1. Zły stan zabudowy

Stan techniczny budynków nie ma obecnie we Włocławku pełnej inwentaryzacji i nie da się na podstawie posiadanych danych stworzyć pełnego obrazu statystycznego tego stanu.

Nie ma także zgromadzonego zasobu danych o wieku budynków, a więc nie da się też obecnie sporządzić uproszczonego obrazu statystycznego spodziewanego stanu technicznego oszacowanego po stopniu amortyzacji.

W związku z powyższym w celu określenia czy negatywne zjawiska techniczne współwystępują w obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych

przeprowadzono badania terenowe, których celem była ocena stanu technicznego budynków.

Metodologia badania:

Badanie polegało na spisie z natury i subiektywnej ocenie stanu technicznego budynków w 3 stopniowej skali (budynek nie wymagający remontu, budynek wymagający remontu, budynek do remontu generalnego), Po adresach, w całym obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych na każdej z ulic. Do budynków wymagających remontu generalnego zaliczono budynki wyłączone z użytkowania, pustostany lub budynki które na takie wyglądają. Zebrane informacje wprowadzono do arkusza kalkulacyjnego i zsumowano po ulicach wg ocen. Poniższa tabela przedstawia liczbę budynków wymagających remontu generalnego na poszczególnych ulicach.

Tabela 10 Suma budynków o złym stanie technicznym - wymagających remontu generalnego, na poszczególnych ulicach.

Ulica:	Liczba budynków wymagających remontu generalnego:
3 maja	15
Cyganka	8
Piekarska	4
Żabia	4
Tumska	4
Królewiecka	4
Św. Antoniego	3
Łęgska	3
Brzeska	2
Przedmiejska	2
Zamcza	2
Zapiecek	2
Młynarska	1
Stodólna	1
Chmielna	1
Chopina	1
Bukowa	1
Targowa	0
Bojańczyka	0
Szczęśliwa	0
Miedziana	0
Zielony Rynek	0
Gdańska	0
Wyszyńskiego	0
Srebrna	0
Złota	0

Źródło: PZR Consulting Sp. zo.o.2016

Rysunek 33. Ulice, o największej liczbie budynków wymagających remontu generalnego

Źródło: PZR Consulting Sp. zo.o.2016

Dane z obserwacji w terenie są jednoznaczne. W części obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych współwystępuje problem złego stanu technicznego zabudowy.

Rysunek 34. Włocławek, Śródmieście. Klatka schodowa w budynku mieszkalnym (fot. P.Wielgus)

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o. (fot. P.Wielgus)

Rysunek 35. Włocławek, Śródmieście. Zabudowa mieszkaniowa

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o. (fot. P.Wielgus)

Rysunek 36. Włocławek, Śródmieście. Zabudowa mieszkaniowa

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o. (fot. P.Wielgus)

3.3.2. Niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną.

W celu określenia obszarów miasta o niewystarczającym wyposażeniu w infrastrukturę techniczną zebrano do analizy dane dla miasta odnośnie ulic, które nie zostały podłączone do kanalizacji oraz sieci ciepłowniczej. Dane te, pozyskane dla całych ulic, z uwagi na brak możliwości ich zebrania po adresach nieruchomości, przedstawiono na poniższej mapie. Kolorem żółtym zaznaczono ulice nie podłączone do zbiorczej sieci kanalizacyjnej, a kolorem niebieskim ulice nie podłączone do sieci ciepłowniczej:

Tabela 11. Wykaz ulic bez sieci kanalizacyjnej w mieście

Brak infrastruktury kanalizacyjnej		
lp	ulica	od - do
1	Bobrownicka	Plażowa-Figowa, Malwowa-Morelowa, Malwowa-kier. Witoszyn
2	Botaniczna	Jaskółcza-Paprocia
3	Broniewskiego	Zbiegniewskiej-Kaliska-Łady
4	Brzezinowa	Sarnia-Michelińska
5	Brzezinowa	Bluszczowa-Kościelna
6	Ciasna	
7	Gościńska	
8	Guzowska	
9	Jaskółcza	Botaniczna-Szkolna
10	Jaskółcza	Bluszczowa-Michelińska

11	Jastrzębia	Kapitulna-Słowicza
12	Kujawska	Kaliska-Łanieszczynna
13	Letniskowa	
14	Lisek	
15	Lunewil	
16	Łanieszczynna	Planty-Żeromskiego
17	Paprocia	Osiedlowa-Szkolna
18	Przemysłowa	
19	Szyszkowa	
20	Świetlana	Kukułcza-Michelińska
21	Wrzosowa	Grodzka-Bobrownicka
22	Zjazdowa	
23	Żurawia	Szczygła-Krucza

Źródło: Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji we Włocławku, 2016

Do sieci kanalizacyjnej jest podłączona większość miasta, poza częścią ulic Michelina oraz kilkoma ulicami na terenie innych jednostek strukturalnych.

Tabela 12. Wykaz ulic bez miejskiej sieci ciepłowniczej

Brak miejskiej sieci ciepłowniczej - ulice		
Asnyka	Kryniczna	Słoneczna
Bagienna	Kujawska	Słowicza
Barska	Leśna	Smolna
Bechiego	Lisia	Sportowa
Biskupia	Lotnicza	Spółdzielcza
Błotna	Lunewil	Srebrna
Boczna	Łazienna	Starodębska
Borowska	Łęgska	Stodólna
Broniewskiego	Łubna	Strugaczy
Chmielna	Marsa	Szuwarowa
Ciasna	Matebudy	Trzciniowa
Cicha	Moniuszki	Tumska
Dąbrowskiego	Nagórskiego	Weselna
Dojazdowa	Noakowskiego	Wesoła
Dziewińska	Nowcy	Węglowa
Gajowa	Obwodowa	Wiejska
Górskiego	Okreżna	Wilcza
Jasna	Okrzei	Witosa
Kapitulna	Orzechowa	Wolność
Kochanowskiego	Orzeszkowa	Wronia

Kombatantów	Płocka	Wspólna
Komunalna	Południowa	Zacisze
Konopnickiej	Rakutowska	Zbiegniewskiej
Krótką	Robotnicza	Zgodna
Krucza	Sadowa	Żabia
Kruszyńska	Skorupki	Żeromskiego
	Słodowska	Żwirki i Wigury

Źródło: Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej we Włocławku, 2016

Miejskiej sieci ciepłowniczej brakuje w Michelinie, na Zawiślu, Zachodzie Przemysłowym oraz Zazamczu (występuje odrębna sieć spółdzielni mieszkaniowej), a także w znacznej, szczególnie centralnej części miasta. W obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych ciepłociągu brakuje na ulicy Tumskiej, Łęskiej, Srebrnej, Matebudy, Żabiej i Chmielnej.

Na podstawie analizy obszarów miasta nie podłączonych do sieci kanalizacyjnej i ciepłowniczej nie można jednoznacznie stwierdzić, że na obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych wyposażenie w infrastrukturę techniczną jest na niższym poziomie niż w innych częściach miasta.

3.3.3. Niska jakość terenów publicznych i deficyt miejsc rekreacji i integracji społecznej.

Obecnie we Włocławku nie jest prowadzona inwentaryzacja jakości terenów publicznych i nie ma możliwości na podstawie posiadanych danych stworzyć obrazu statystycznego tego stanu.

Niemniej, miasto w uwagi na położenie w otoczeniu lasów, daje mieszkańcom naturalne, zielone miejsca wypoczynku i rekreacji. Ponadto, położenie nad Wisłą urządzony bulwar nadwiślański (m.in. plac zabaw dla dzieci, siłownia na świeżym powietrzu, ciąg pieszo-rowerowy i liczne ławki), dwa parki miejskie w Śródmieściu, dają możliwość rekreacji i wypoczynku wszystkim mieszkańcom miasta. W obszarach zabudowy blokowej występują miejsca zieleni i place zabaw dla dzieci, szczególnie w obrębie szkół.

W Śródmieściu, na obszarach o przeważającej zabudowie historycznej, objętej strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej występuje zjawisko niskiej jakości terenów publicznych i deficyt miejsc rekreacji i integracji społecznej, co stwierdzono poprzez badania terenowe i obserwacyjne.

Zły stan infrastruktury dotyczy przede wszystkim obszarów wewnątrz podwórek, wewnątrz poszczególnych kwartałów, co obrazują poniższe fotografie:

Rysunek 37. Włocławek, Śródmieście. Infrastruktura pomiędzy budynkami

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o. (fot. P.Wielgus)

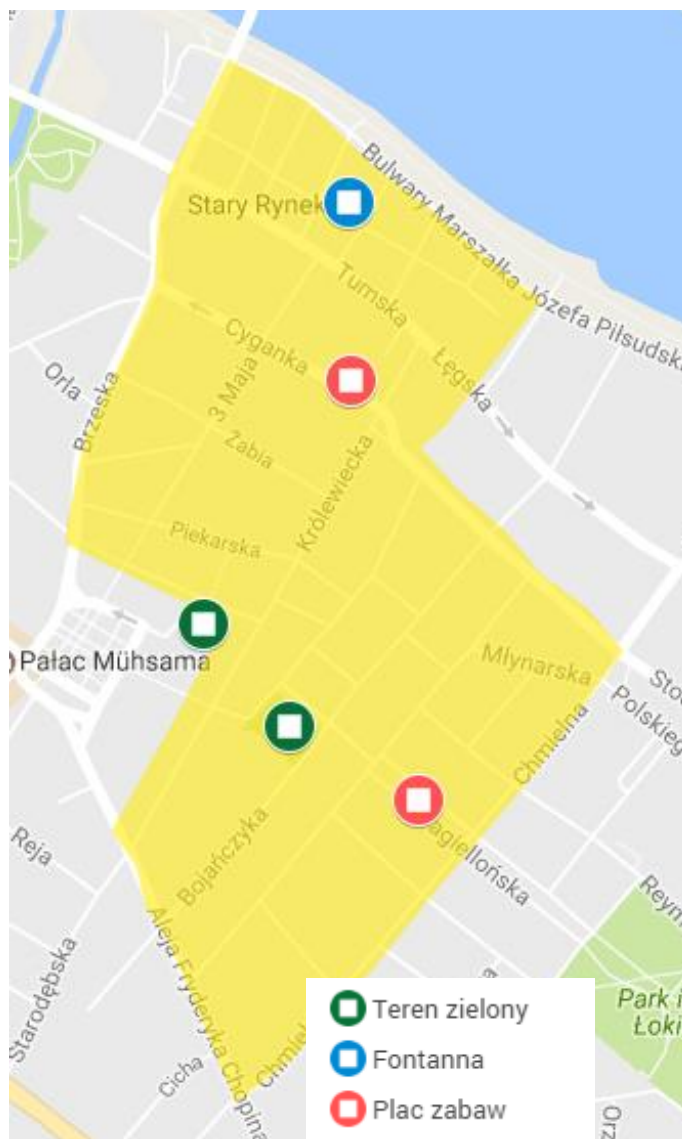
Rysunek 38. Włocławek, Śródmieście. Infrastruktura pomiędzy budynkami

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o. (fot. P.Wielgus)

Na obszarze występuje również deficyt miejsc rekreacji i wypoczynku, w tym placów zabaw i boisk:

Rysunek 39. Miejsca rekreacji i wypoczynku w obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o. 2016

W badanym obszarze istnieją dwa place zabaw z miejscami rekreacji - na ulicy Jagiellońskiej oraz w Szkole Podstawowej nr 3. Dwa "zielone" miejsca spotkań i rekreacji - skwerek przy ul. Przechodniej i Skwer imienia Lecha i Marii Kaczyńskich przy Zielony Rynku oraz jedno, niedawno przebudowane miejsce rekreacji z fontanną na Starym Rynku. Wyniki wskazują, że takie miejsca w obszarze występują (także w sąsiedztwie obszaru), jednak z obserwacji i rozmów z mieszkańcami wynika, że nadal istnieje zapotrzebowanie na takie miejsca w pobliżu miejsc zamieszkania, szczególnie placów zabaw dla dzieci i boisk dla młodzieży. Świadczą również o tym poniższe fotografie:

Rysunek 40. Włocławek, Śródmieście. Miejsce do gry w koszykówkę w jednym z podwórek

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o. (fot. P.Wielgus)

Rysunek 41. Włocławek, Śródmieście. Plac zabaw na podwórku.

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o. (fot. P.Wielgus)

4. Wyznaczenie obszarów zdegradowanego i rewitalizacji

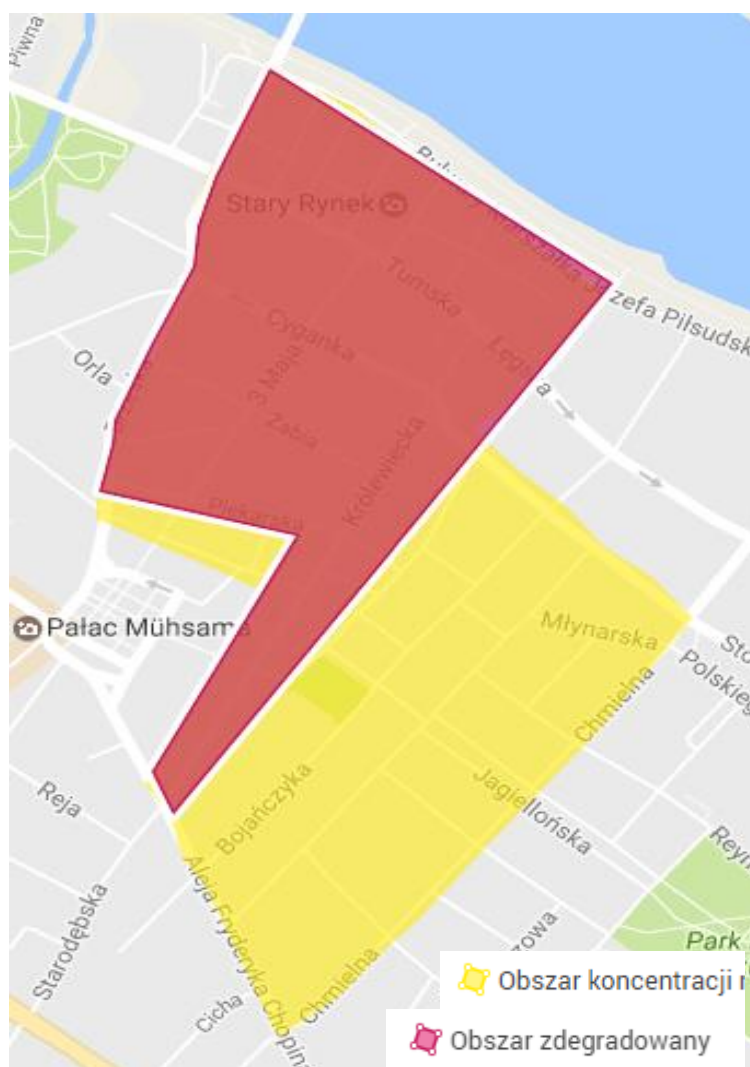
Jako obszar zdegradowany we Włocławku wyznaczony został obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk: gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno- funkcjonalnych lub technicznych.

4.1. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

4.1.1. Analiza przestrzennego rozkładu zjawisk kryzysowych

Z nałożenia informacji przestrzennej o problemach gospodarczych, technicznych, środowiskowych i funkcjonalno-przestrzennych na zdiagnozowanym wcześniej obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych wyłania się obszar zdegradowany Włocławka. Stanowi on jedynie część obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych. Badania występowania pozostałych negatywnych zjawisk mają wyraźną koncentrację tylko w części tego obszaru.

Rysunek 42. Proponowany obszar zdegradowany Włocławka na tle obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o. 2016

4.2. Wyznaczanie granic obszaru rewitalizacji

Obszar rewitalizacji to wyznaczony uchwałą Rady Gminy obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Dla wyznaczenia obszaru rewitalizacji zdecydowano się na wykonanie pogłębionych badań w obszarze zdegradowanym dla ustalenia szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, przestrzennych i technicznych.

Badania przeprowadzone zostały w formie sondażu wśród osób przebywających na ulicach obszaru zdegradowanego oraz wywiadów pogłębione z pracownikami socjalnymi.

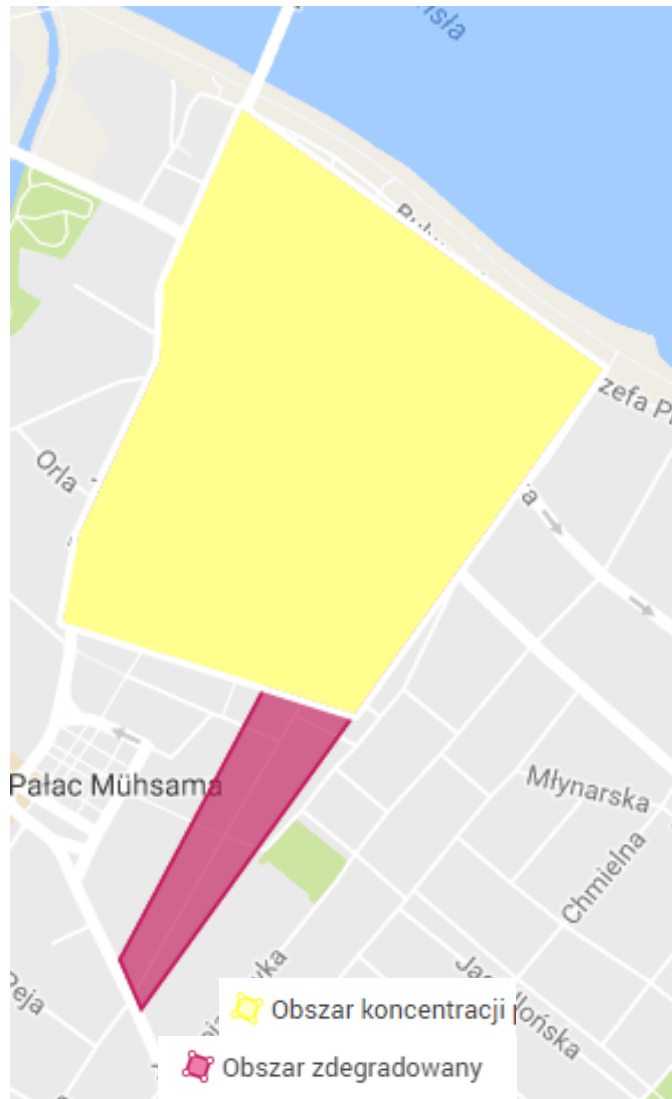
Jej wynikiem jest wskazanie obszaru, w którym szczególnie koncentrują się negatywne zjawiska. W tym celu przeprowadzono sondaż wśród osób przebywających na ulicach obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz wywiady pogłębione z pracownikami socjalnymi.

Metodologia badań

Indywidualne wywiady pogłębione (IDI) z pracownikami socjalnymi miały na celu m. in. wskazanie szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk społecznych w obszarze zdegradowanym. Dzięki wywiadam zakreślono obszar wskazany przez pracowników.

Badanie sondażowe zostało przeprowadzone na niereprezentatywnej próbie 148 mieszkańców, spotkanych na ulicach obszaru, z uwzględnieniem parytetu płci oraz różnorodności wieku respondentów. Celem sondażu było m.in. wskazanie miejsc szczególnie niebezpiecznych we Włocławku. Ponieważ wyniki badania mają charakter jakościowy a nie ilościowy, dobór próby reprezentatywnej był bezzasadny.

Rysunek 43. Koncentracja ubóstwa, bezrobocia oraz problemów edukacyjnych ze względu na środowisko życia

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o. 2016

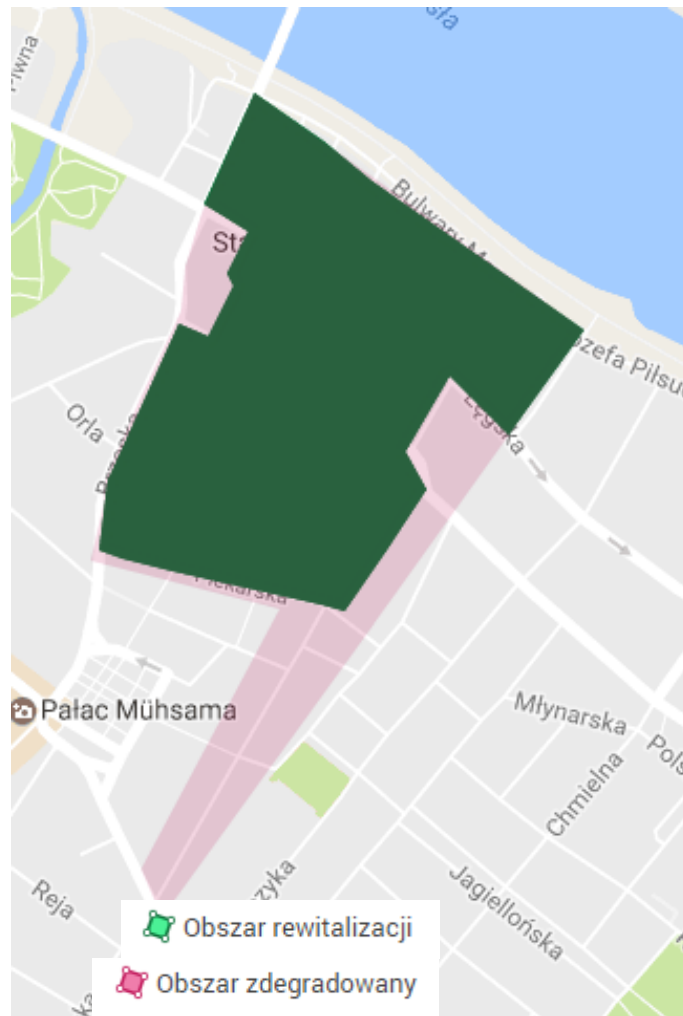
Rysunek 44. Ulice niebezpieczne wg mieszkańców (badania własne, 2016)

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o.

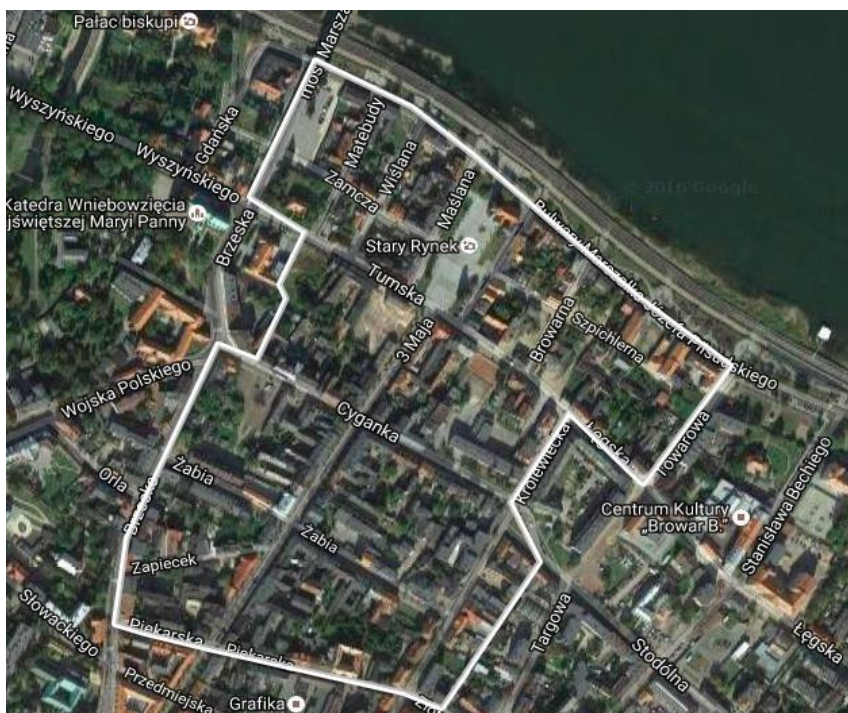
Dodatkowe pogłębione badania wskazują jednoznacznie obszar szczególnej koncentracji negatywnych zjawisk. Obszar w większości pokrywa się z obszarem zdegradowanym, za wyjątkiem części ulicy Królewieckiej, która w opinii respondentów nie wykazuje oznak szczególnej koncentracji problemów społecznych. Dlatego jako obszar rewitalizacji wskazano obszar bez fragmentu tej ulicy.

Rysunek 45. Proponowany obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego

Źródło: PZR Consulting Sp. z o.o. 2016

Rysunek 46. Granice proponowanego obszaru rewitalizacji

Źródło: PZR Consulting Sp. zo.o. 2016

Całkowita powierzchnia proponowanego obszaru rewitalizacji wynosi 24,5 ha, co stanowi 0,3% całkowitej powierzchni Włocławka. Obszar zamieszkiwany jest przez 3 771 mieszkańców, co stanowi 3,35% mieszkańców Włocławka.

Proponowany obszar rewitalizacji to niewielki fragment miasta, jednak jednoznacznie wyróżniający się koncentracją negatywnych zjawisk społecznych, a także gospodarczych, technicznych i funkcjonalno-przestrzennych. Sytuacja w tym obszarze wymaga intensywnych i kompleksowych działań rewitalizacyjnych.

Należy zwrócić również uwagę na fakt, iż jest to zabytkowe centrum Włocławka, miejsce, które powinno być jego wizytówką i ma istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego. Jest to obszar na terenie którego oraz w bezpośrednim sąsiedztwie skupione są usługi wyższego rzędu, jak: szkolnictwa ponadpodstawowego, szkolnictwa wyższego, kultury, administracji samorządowej i rządowej, opieki zdrowotnej. Tymczasem w proponowanym obszarze rewitalizacji stopa bezrobocia wynosi 32% (średnia dla miasta to 16%), a odsetek osób korzystających z pomocy społecznej wynosi 29% (średnia dla miasta 12%).

Szczegółowy przebieg granic obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zawiera załącznik do niniejszej diagnozy, wykonany na mapie w skali 1:1000, sporządzony z wykorzystaniem mapy ewidencyjnej.

Spis rysunków

Rysunek 1. Jednostki strukturalne Włocławka.....	4
Rysunek 2. Siatka geometryczna zastosowana w niniejszej diagnozie.	8
Rysunek 3. Zrzut ekranu panelu administratora elektronicznej bazy danych.....	9
Rysunek 4. Natężenie przestrzenne liczby dożywianych dzieci.....	17
Rysunek 5. Natężenie przestrzenne wysokości zadłużenia mieszkań komunalnych	18
Rysunek 6. Natężenie przestrzenne liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej.....	19
Rysunek 7. Indeks Natężenia Ubóstwa	20
Rysunek 8. Natężenie przestrzenne stopy bezrobocia rejestrowanego	22
Rysunek 9. Natężenie przestrzenne stopy bezrobocia długotrwałego	23
Rysunek 10. Natężenie przestrzenne sumy osób długotrwale bezrobotnych.....	24
Rysunek 11. Indeks Natężenia Bezrobocia	25
Rysunek 12. Indeks Natężenia Bezrobocia w Śródmieściu	26
Rysunek 13. Natężenie przestrzenne Niebieskich Kart	28
Rysunek 14. Natężenie przestrzenne przestępstw	29
Rysunek 15. Natężenie przestrzenne liczby interwencji Straży Miejskiej.....	30
Rysunek 16. Indeks Natężenia Przeszłości.....	31
Rysunek 17. Odsetek dzieci które nie otrzymały promocji do następnej klasy w szkołach podstawowych w 2015 roku	33
Rysunek 18. Wyniki egzaminów szóstoklasistów w 2015 roku	34
Rysunek 19. Wyniki egzaminów gimnazjalnych w 2015 roku	35
Rysunek 20. Indeks Natężenia Problemów Edukacyjnych	36
Rysunek 21. Liczba wniosków złożonych do budżetu obywatelskiego	38
Rysunek 22. Liczba wypożyczanych książek	38
Rysunek 23. Indeks Wycofania	39
Rysunek 24. Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych dla Włocławka....	40
Rysunek 25. Współczynnik Koncentracji Negatywnych Zjawisk Społecznych w Śródmieściu ...	41
Rysunek 26. Obszar koncentracji negatywnych zjawisk społecznych	42
Rysunek 27. Ulice obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych o największej liczbie lokali do wynajęcia	47
Rysunek 28. Dynamika liczby przedsiębiorstw a mieście w odniesieniu do lat 2005 i 2015.....	48
Rysunek 29. Ulice, na których występuje najwięcej usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych.....	50
Rysunek 30. Hałas drogowy (dzień – wieczór – noc)	51
Rysunek 31. Hałas kolejowy (dzień – wieczór – noc)	52
Rysunek 32. Hałas przemysłowy (dzień – wieczór – noc)	53
Rysunek 33. Ulice, o największej liczbie budynków wymagających remontu generalnego.....	55
Rysunek 34. Włocławek, Śródmieście. Klatka schodowa w budynku mieszkalnym (fot. P.Wielgus)	56
Rysunek 35. Włocławek, Śródmieście. Zabudowa mieszkaniowa	56
Rysunek 36. Włocławek, Śródmieście. Zabudowa mieszkaniowa	57
Rysunek 37. Włocławek, Śródmieście. Infrastruktura pomiędzy budynkami.....	60
Rysunek 38. Włocławek, Śródmieście. Infrastruktura pomiędzy budynkami.....	60
Rysunek 39. Miejsca rekreacji i wypoczynku w obszarze koncentracji negatywnych zjawisk społecznych	61
Rysunek 40. Włocławek, Śródmieście. Miejsce do gry w koszykówkę w jednym z podwórek.....	62
Rysunek 41. Włocławek, Śródmieście. Plac zabaw na podwórku.....	62

Rysunek 42. Proponowany obszar zdegradowany Włocławka na tle obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych	63
Rysunek 43. Koncentracja ubóstwa, bezrobocia oraz problemów edukacyjnych ze względu na środowisko życia.....	65
Rysunek 44. Ulice niebezpieczne wg mieszkańców (badania własne, 2016)	66
Rysunek 45. Proponowany obszar rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego.....	67
Rysunek 46. Granice proponowanego obszaru rewitalizacji.....	68

Spis tabel

Tabela 1. Grupa miast porównawczych dla Włocławka	11
Tabela 2. Dochody budżetu miasta na mieszkańca.....	12
Tabela 3. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym - stopa bezrobocia	21
Tabela 4. Przestępstwa ogółem na 1000 mieszkańców	26
Tabela 5. Średnie wyniki egzaminu gimnazjalnego z matematyki	31
Tabela 6. Frekwencja w wyborach samorządowych w roku 2014.....	37
Tabela 7. Nowo zarejestrowane podmioty gospodarcze na 10 tys. mieszkańców	43
Tabela 8. Suma opuszczonych lokali gospodarczych na poszczególnych ulicach obszaru koncentracji negatywnych zjawisk społecznych (badania własne, 2016).....	46
Tabela 9. Suma usług charakterystycznych dla obszarów zdegradowanych na poszczególnych ulicach	49
Tabela 10 Suma budynków o złym stanie technicznym - wymagających remontu generalnego, na poszczególnych ulicach.	54
Tabela 11. Wykaz ulic bez sieci kanalizacyjnej w mieście	57
Tabela 12. Wykaz ulic bez miejskiej sieci ciepłowniczej	58

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców Włocławka - trend.....	15
---	----